

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

2^E JAARGANG

WOENSDAG 7 NOVEMBER 1917

No. 97

INHOUD

	Blz.
EEN NEDERLANDSCHE IJZER- EN STAALFABRIEK	825
De Billiton-Concessie	826
Het Goud- en Inflatie-Vraagstuk	829
AANTEKENINGEN:	
De Pruisische Seehandlung	830
Portugeesche muntzorgen	831
BOEKAANKONDIGING	831
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	831
MAANDCIJFERS:	
Spaarbankcijfers	832
Emissies in October 1917	832
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	833—841
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE
GESCHRIFTEN

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het secretariaat van het weekblad is gevestigd te Rotterdam, Pieter de Hooghweg 122, telefoon no. 3000.
Telegramadres: Economisch Instituut.

Bijdragen en mededeelingen, den inhoud betreffende, gelieve men te zenden aan het secretariaat.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland, f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richtte men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.
Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

6 NOVEMBER 1917.

In verband met de maandswisseling was gedurende de afgelopen week de vraag naar geld overwegend, zoodat particulier disconto slechts voor beperkte bedragen te plaatsen was. De rentevoet steeg van 2½ tot 3¼ pCt. Nadat aan de sterkste vraag was voldaan, kon in het laatst der week prima papier weder tot circa 3 pCt. plaatsing vinden.

De prolongatierente noteerde 3, 3½ en 3 pCt.

* * *

De stemming op de wisselmarkt was beter. De omzetten in ententwisselen waren nog steeds niet groot, maar er was wat meer vraag, zoodat de koersen iets verbeterden. De koersen in Londen waren, voor zoover bekend geworden, weder beduidend lager dan de noteringen hier te lande, Woensdag 10.30, hadden evenwel hier weinig invloed.

Het waren echter hoofdzakelijk Berlijn en Weenen, die van de goede stemming profiteerden, zoodat deze koersen verder beduidend konden stijgen. Er was veel reële vraag, hoofdzakelijk omdat de overtuiging veld wint, dat de bekende overeenkomst met Duitschland ook aan den wisselkoers hier ten goede moet komen. En hoewel de baissiers nog herhaaldelijk aanvallen waagden, behield een vaste stemming de overhand. Ten slotte raakten verschillende hunner in moeilijkheden. De koers steeg van 31.40 tot 32.72½.

De koers op Stockholm was wederom vaster en bereikte Vrijdag een oogenblik een notering van 99.75. Daarna kwam er eenige ontspanning. Heden 98 sterk aangeboden.

EËN NEDERLANDSCHE IJZER- EN
STAALFABRIEK.

Naar aanleiding van de ingezonden stukken in het vorig nummer van dit tijdschrift, wil ik mijn mededeeling over de hoogovenplannen, in nr. 95 gedaan, nog wat toelichten, nu haar lezing twee gepubliceerde en een mij onbekend aantal ongepubliceerde stukken uitlokte. Ik zal dit slechts zeer in het kort doen.

In de eerste plaats merk ik op, dat ik niet schreef als ingenieur, maar als industrieel, en vele andere industrieelen hebben, gelijk men heeft kunnen zien, evenals ik de circulaire, waarin tot deelneming wordt opgewekt, ondertekend. Zij allen — en natuurlijk klinkt de naam van den heer Kröller hier als een der eersten — hebben in de commerciële vooruitzichten van deze zaak vertrouwen. Dat de heer Kröller in 1911 over een zuiver hoogovenbedrijf anders dacht dan in 1917 over dit nieuwe ijzer- en staalplan is zoo natuurlijk, dat het zeker niet als argument tegen het laatste kan dienen. Ik wil slechts wijzen op de ontwikkeling onzer steenkolenmijnen in de richting der winning van cokes-kolen — die voor het hoogovenbedrijf als basis moeten dienen — sedert 1911 en op de samenkoppeling der hoogovens met staalfabrieken, waarvan toen geen sprake was. Ik waag het uit de school te klappen om te vertellen, dat de heer Kröller — wiens verdediging ik overigens niet behoef op mij te nemen! — van deze laatste combinatie zijn medewerking afhankelijk stelde.

In mijn stukje gaf ik aan waarom op technische gronden het gecombineerde bedrijf meer economisch is dan het gesplitste. Niet minder is dat het geval om commerciële redenen. Op de schrotverwerking in het staalwerk wees ik reeds. Ik kan er nog aan toevoegen, voor wie dit niet uit het geschrevene mocht concluderen, dat de Nederlandsche ijzer- en staalfabriek niet alleen haar grondstoffen goedkoop kan aanvoeren dan het achterland, maar door de nabijheid van de grootste gebruikers van de staalproducten en de gemakkelijke verscheping en het goedkope transport van het gietijzer, ook bij de aflevering van haar producten in gunstiger omstandigheden verkeert. Wat de kolen betreft is het waar, dat de transportkosten naar hier hooger zijn dan naar een deel der Duitsche fa-

brieken, maar de te vervoeren ertshoeveelheden zijn dubbel zoo groot en voor deze geldt het voordeel der lagere vracht. Het technisch detail der minette zal ik thans laten rusten.

Dat we over de toestanden na den oorlog niet te optimistisch moeten zijn, is waar: Duitschland zal een scherpe concurrent wezen. Dit geldt voor onze geheele metaalindustrie, maar concurrentievrees weerhoudt ons toch niet onze zaken met lust te blijven doen en zoo mogelijk uit te breiden! Moet deze angst ons wel afschrikken van het aanpakken eener nieuwe industrie, als deze volgens commerciële begrippen minstens in even gunstige omstandigheden zal verkeeren als de concurrentie? En we moeten ons voor Duitschlands concurrentie toch ook weer niet al te bezorgd maken. Men zal zich daar een plaats op de buitenlandsche markt moeten heroveren, maar de bedrijfskosten zijn er ontzaglijk hoog geworden en zullen er hoog blijven. De tegenwoordige prijzen — de tienvoudige van die in 1914 — mogen fancy-prijzen zijn, ze zullen wel boven het vroegere niveau blijven en gedurende jaren zal de wereldbehoefte abnormaal hoog zijn. Dit zijn enkele factoren ten gunste van de nieuwe industrie, gelijk er zoo heel veel andere zijn, maar ik zal over de rentabiliteit niet in verdere discussie treden. De groote deelneming in het kapitaal bewijst, dat de zaak aangedurfd wordt.

Het gevaar van een critiek als hier geuit, is gelegen in de waarschuwing tegen staatsdeelneming. „Waarom is die deelneming noodig?” zegt de schrijver en hij staat klaar met een afwijzend antwoord. Met het oog op anderen is het misschien goed en noodig hier een tegenovergestelde motiveering te geven.

De staat *mag* in deze zaak m.i. met volle gerustheid deelnemen, omdat zijn belang bij de totstandkoming in zeer hooge mate betrokken is. De materialen, die zullen worden vervaardigd, zijn voor den staat hier en in Indië van de allerhoogste waarde. Natuurlijk weet ik, dat we ons door deze industrie niet onafhankelijk zullen maken van het buitenland. Ik ben het geheel eens met den schrijver, dat dit niet noodig is, en ik acht dit ook volstrekt geen ideaal, dat nagestreefd moet worden, omdat ik weet, dat we daarmee op gevaarlijk terrein zouden komen. Maar wel is het een feit, dat we door deze industrie in normale tijden — om van abnormale als thans niet te spreken — veel zelfstandiger zullen worden. De staat *kan* uit financiële overwegingen deze industrie steunen, omdat zij, — al moge ze waarschijnlijk wel moeilijke jaren hebben door te maken gelijk iedere nieuwe industrie —, tot bloei zal komen en tal van andere welvaartsbronnen zal kunnen doen openen of ruimer vloeien. De deelneming van den staat is wenschelijk, omdat zijn steun een moreele waarde heeft in deze zaak van internationale beteekenis, die zeer noodig kan zijn. Het is wel wat heel ver gezocht hier met den boeman van het protectionisme te komen, waar het de fabricage geldt van een grondstof juist voor hen, die in de eerste plaats de zaak aanpakten: scheepsbouw, metaalindustrie, reederij en eindelijk voor den staat zelf. Hier heeft de voorzichtige critiek de bedachtzaamheid wel wat heel ver gedreven!

De staat zal de zaak *moeten* steunen, omdat... ze anders niet tot stand komt. Ik heb er op gewezen welk een groot bedrag is gemoeid met de oprichting en de 7,5 millioen, waarvan men op staatsdeelneming hoopt, nadat de andere belanghebbenden reeds hun deel hebben gedaan, zijn heel zeker op het oogenblik niet te verkrijgen, ik stel daarbij op den voorgrond, dat aanvaarding van buitenlandsche deelneming voor het grootste deel der inschrijvers het aantrekkelijke van de zaak zou wegnemen en dan ook voor hen niet aanpemeljk zou zijn.

Eindelijk en hiermede dank ik den tweeden inzender voor zijn juiste opmerking: als men in Indië te eeniger tijd zal willen of moeten overgaan tot een dergelijk bedrijf als wij hier wenschen, zal men in ruimen zin kunnen en moeten profiteren van de

ervaring, hier te lande opgedaan en van de hulp der deskundigen, hier te lande gevormd.

Ik ben over de Indische industrie in deze richting niet zoo hoopvol gestemd als de inzender, maar ik erken gaarne, dat het noodig zal kunnen wezen of de tijd zal kunnen komen, dat ze aangepakt wordt. Ik kan hieraan toevoegen, dat de deelneming van belanghebbende Indische kringen ten deele op grond der bovengenoemde overwegingen is toegezegd.

C. F. STORK.

DE BILLITON-CONCESSIE.

Waar een korte bespreking van het onlangs verworpen wetsvoorstel tot verlenging der Billiton-Concessie voor de lezers van dit blad van belang wordt geacht, geef ik gaarne gehoor aan het verzoek der redactie om dienaangaande een en ander mede te deelen. Het komt gewenscht voor aan deze bespreking enkele mededeelingen omtrent Billiton te laten voorafgaan.

Terwijl de exploitatie der zoogenaamde stroomtinters-afzettingen op Banka reeds dateert van het begin der 18de eeuw, gaat de ontginning op Billiton niet verder terug dan tot 1852. De afzettingen van tinhoudende grond zijn op beide eilanden geologisch volkomen gelijkwaardig en de ontginning door handenarbeid had dan ook op analoge wijze plaats. Wat deze exploitatie betreft, bestaat alleen in zooverre verschil, dat de ontginbare terreinen op Banka in grotere aaneengesloten complexen voorkomen en gemiddeld rijker kunnen worden geacht, terwijl ook plaatselijk op Billiton een dikkere bedekking door looze lagen wordt aangetroffen, wat tot hoogere exploitatiekosten aanleiding geeft.

Juist deze dieper gelegen en door andere technische bezwaren moeilijker ontginbare afzettingen gaven, in verband met de stijgende tinproductiekosten, omstreeks 1907 aan de Billiton-Maatschappij aanleiding machinale exploitatie in te voeren. Men had hierbij niet in de eerste plaats op het oog vermindering der eigenlijke winningskosten per M³. verzetten grond, al hoopte men óók dit langs dien weg te bereiken. De hoofdargumenten waren koeliebesparing, eenvoudiger beheer, vergroting der productie en daardoor vermindering der algemeene onkosten per pikol geproduceerd tinerts, ten slotte argumenten van technischen aard. Besparing op den kostprijs van het tin werd aanvankelijk allerminst verkregen. Wij zien de installatie van het machinaal bedrijf gepaard gaan met een aanmerkelijke stijging, eerst na 1912-'14 door een daling gevolgd.

Aangaande de hoeveelheid en den rijkdom der nog op Billiton aanwezige „alluviale” tinertsafzettingen loopen de meeningen uiteen. Reeds omstreeks 1895 werd verkondigd, dat het met deze afzettingen snel op een eind liep, welke vrees sindsdien volkomen misplaatst bleek. Aan den anderen kant moet noodzakelijkerwijze eenmaal aan de alluviale ontginningen een eind komen, waar alleen door verbeterde winningsmethoden, en tot op zeer matige hoogte, de hoeveelheid winbaar erts kan worden vermeerderd. Persoonlijk ben ik van meening, mede op grond van de mogelijkheid reeds eenmaal bewerkte rijke terreinen nogmaals te ontginnen, dat ook indien de exploitatie intensiever wordt gedreven dan nu reeds het geval is, het nog lange jaren na 1927 mogelijk zal blijken met voordeel alluviaal tin te produceeren. De juistheid van deze meening is echter evenmin te bewijzen als het tegendeel.

Tegelijk met de installatie der machinale ontginningen werd door de Billiton-Mij. op grond van het advies van Prof. S. J. Vermaes, welke in zoogenaamde ijzererts van Billiton, tin in belangrijke quantiteit had aangetoond, de aderexploratie ter hand genomen. De resultaten waren zeer gunstig. Primaire tinertsafzettingen werden gevonden in vrij grooten getale, van zeer uiteenlopend karakter, waarvan verschillende zoowel door hunne afmetingen als door hun gehalte een loonende exploitatie beloven, ook al mag bij

het verwerken der pyritische ertsen, volgens de tot nu toe gebruikelijke methoden slechts op een matig winsschappendement gerekend worden. De Billiton-Maatschappij heeft in deze exploraties een belangrijk bedrag vastgelegd, terwijl het verder in exploitatie brengen nog groote sommen zal vorderen. Waar tegelijk de machinale ontginningen in aantal toenamen is het niet te verwachten, dat de maatschappij zekerheid trachtte te verkrijgen, dat zij hare werkzaamheden ook na 1927 zou kunnen blijven voortzetten. Het overleg dienaangaande met de Regeering werd belichaamd in een tot verlenging der concessie strekkend wetsvoorstel, dat op 14 Mei 1915 de Staten-Generaal bereikte.

Terecht is opgemerkt, dat tot op heden de B. M. voor haar bedrijf steeds krachtigen steun van het Gouvernement heeft genoten, doch evenzeer moet worden geconstateerd, dat zonder den persoonlijke ondernemingsmoed der eerste ontginners, met name van den heer J. F. Loudon, het, na het ongunstig advies van den gouvernementsambtenaar, Dr. Croockewit, die in 1850 tin op Billiton afwezig verklaarde, nog tientallen jaren had kunnen duren, alvorens aldaar een bloeiend tinbedrijf ware gevestigd en dat de verdienste der Billiton-Maatschappij, — mede ten opzichte van het zooveel belangrijker Bankabedrijf —, in 1908 met opoffering van belangrijke kapitalen de adereploratie te hebben opgenomen, ondanks het ongunstig advies van onzen bekendsten geoloog, Dr. Verbeek, moeilijk kan worden overschat. Mag eenerzijds, naar algemeen wordt erkend, de Billiton-Mij. op grond van moreele overwegingen geen aanspraak kunnen maken op concessieverlenging, anderzijds wil het voorkomen, dat reeds hare verdiensten inzake adereploratie alléén haar recht geven op gunstige adereplombepalingen, indien haar bedrijf na 1927 aan den staat mocht overgaan, en dat men zich bij de overname van de tot genoemde exploratie behoorende waarden niet uitsluitend of zelfs in de eerste plaats op zuiver commercieel standpunt mag stellen.

De indiening van het ontwerp-overeenkomst werd gevolgd door een felle, bij de verdere behandeling herhaaldelijk geciteerde critiek in de Indische Gids van September 1915, van de hand van den ingenieur E. P. Wellenstein. Ook in het Voorloopig Verslag van 29 September '15 werd critiek allerminst gespaard. Zij betrof zoowel de concessieverlenging op zich zelf, het tijdstip waarop zij werd voorgesteld en haren langen termijn, waar tegenover de nieuw opgenomen naastingsclausule een onvoldoend tegenwicht werd geacht, als de naastings-, reserveerings- en liquidatiebepalingen, de technische motieven der verlenging en ten slotte de uitbreiding van het ontginningsrecht der maatschappij tot andere metalen dan tin. Nadat in de Memorie van Antwoord van 19 September 1916 de gemaakte opmerkingen uitvoerig waren bestreden, werd het ontwerp voor openbare behandeling voldoende voorbereid verklaard.

Voorbaar beschikbare meening komt in de gewisselde schrifturen het hoofdpunt niet voldoende op den voorgrond. Het ging hier m.i. eenvoudig en alleen om de grootendeels principiële keuze tusschen staatsexploitatie en exploitatie door een maatschappij, die 5% van haar winst aan den staat afstaat. Principiële voorstanders van staatsexploitatie zullen wel nooit een geschikter object kunnen vinden dan de Billiton-ontginning. Tegenstanders zullen daarentegen constateeren, dat door uitkeering van liefst 62½ pCt. van de netto winst in ruime mate aan de eischen van den staat wordt tegemoet gekomen en zullen hierbij wellicht steun krijgen van hen, die alleen met het oog op directe financiële voordeelen voor staatsexploitatie zijn geporteerd. In plaats van deze keuze scherp te stellen zijn door beide partijen argumenten, vooral ook van technischen aard, in het debat gebracht, welke door hun gebrek aan kracht voornamelijk den respectieven tegenstanders ten goede kwamen en verwarring moesten stichten bij hen, die nog geen gevestigde opinie hadden gevormd. Ware dit niet het geval, waarschijnlijk

zou de openbare behandeling niet geëindigd zijn in het aannemen van de motie-Boissevain, welke door het missen van een basis voor het daarin verlangde overleg, voor vóór- en tegenstanders daarvan concessie-verlenging gelijkelijk onbevredigend moet worden geacht.

Bij de mondelinge behandeling trad op den voorgrond een argument uit de Memorie van Toelichting, waarbij ten gunste van concessie-verlenging werd meegedeeld, dat een door den dienst van het Mijnwezen ingesteld onderzoek zou hebben aangetoond, dat indien de maatschappij met den afloop der concessie voor oogen, zich voornamelijk beijverde om de met hare gewone middelen gemakkelijk ontginbare afzettingen te bearbeiten, de voortzetting van de tinwinning na 1927 door machinale ontginning van armere terreinen en door diepbouw zeer bezwaarlijk zou zijn geworden. M.i. terecht werd in het Voorloopig Verslag er op aangedrongen te mogen vernemen op welke gronden deze bewering steunde. Ik geloof niet, dat één technicus door de nadere toelichting in de Memorie van Antwoord zal kunnen zijn bevredigd. Dit roofofbouw-argument mist praktische basis. Gesteld men kon op grond der aan de ontginning voorafgaande boringen de plaats der rijke ertsloopen van te voren nauwkeurig vaststellen, wat niet het geval is, dan zou het toch voor het alléén wagnemen der rijke deelen noodig zijn, dat behalve de direct bovenliggende grond zooveel meer wordt weggegraven, dat taluds van minstens plm. 45° ontstaan. Nu is de ertsafzetting echter niet zoo onregelmatig of het zal dan altijd wel loonen ook de aangrenzende minder rijke deelen te nemen, die per M² erts slaag dan zooveel minder M³ grond verzet vragen, dat daardoor de mindere rijkdom wordt opgewogen. Bij machinale ontginningen is roofofbouw eerst recht uitgesloten, doordat deze ontginningsvorm aangesloten complexen eischt. Wel zal de maatschappij er naar kunnen en dienen te streven, voor zoover dit met het oog op haar machinale hulpmiddelen en haar gevoelige arbeidersorganisatie gaat, eerst de rijkere complexen te ontginnen en daarna de armere, doch dit schaadt in geen enkel opzicht de latere ontginning dier armere terreinen. Dit is dan ook geen roofofbouw, doch goede politiek, die in ieder geval zal worden toegepast of de concessie verlengd wordt of niet. Het zou te ver voeren uiteen te zetten, waarom roofofbouw in de diepmijnen evenmin mogelijk moet worden geacht.

Technische en economische gronden maken het al evenzeer onwaarschijnlijk, dat de schildering, door den Minister gegeven aangaande het verloopen van het bedrijf der Billiton-Mij. bij verwerping der wet, met de werkelijkheid zal overeenkomen. Veeleer zal, uit welbegrepen eigenbelang, de ontginning der diepmijnen met de meeste kracht worden voortgezet. In deze diepmijnen is nu eenmaal een belangrijk bedrag vastgelegd en de eenige manier om dit vastgelegde kapitaal er weer uit te halen is meer geld er in te steken, waarbij het goede gehalte der ertsen waarborgt, dat alleen dit laatstgeleden met interest wordt terug verdiend, doch ook uitzicht opent reeds binnen 10 jaar een groot deel van het nu reeds uitgegeven bedrag in de kas te zien terugkeeren.

Zijn de technische argumenten voor concessieverlenging niet sterk, die er tegen, waren niet krachtiger. Door den heer IJzerman is gewezen op het groote verschil in productiekosten tusschen het Banka- en het Billiton-tin en op de groote prijsstijging van dit laatste tusschen 1910 en '14. In de inleiding is reeds vermeld waarom gelijke winningskosten niet hadden mogen worden verwacht. Ook moet bedacht worden, dat de algemeene onkosten op de kleine Billiton-productie ongelijk zwaarder drukken. De kostprijsstijging hangt nauw samen met de installatie van het nieuwe machinale bedrijf en al zou op grond der cijfers op Billiton bezuiniging mogelijk moeten worden geacht, een groot deel van het prijsverschil en van de plotselinge prijsstijging is terug te brengen tot logische oorzaken.

De heer IJzerman heeft uit de sterke prijsstijging

in verband met de tinprijschommelingen de conclusie getrokken, dat het Billitonbedrijf speculatief moest worden genoemd, van welke uitlating door zijn tegenstanders een dankbaar gebruik is gemaakt. Toch is deze conclusie mijns inziens niet geheel juist. Indien tusschen 1910-'15 niet een gunstige conjunctuur had bestaan, zou de B.-M. niet in de gelegenheid zijn geweest het machinale bedrijf te installeren, althans zou zij zeker het niet hebben gedaan en de abnormale stijging van den prijs, welke bij tinprijsdaling verlies had kunnen geven, ware tevens uitgebleven. Ik acht dan ook zeker aan het Billitonbedrijf, zooals het zich nu heeft ontwikkeld, met uitzondering van het Banka-bedrijf, minder risico verbonden dan aan eenig ander mijnbedrijf in onze Koloniën.

Als voordeel van staatsexploitatie werd nog genoemd, dat daardoor de Banka- en Billiton-productie, in één hand gekomen een sterker positie op de wereldmarkt zouden innemen. Hiertegen is aangevoerd, dat, waar de Billitonproductie nauwelijks 5 pCt. van de wereldproductie bedraagt, door samenvoeging de positie van het Gouvernement niet noemenswaard zou worden versterkt. De practijk leert echter, dat in sommige tinproduceerende landen, met name Cornwall, waar de relatieve armoede van het erts slechts weinig winningsverdienste laat bij gemiddelde tinprijzen, mijnen geopend en weer gesloten worden naarmate de tinprijs stijgt en daalt. Deze tinprijs maakt tengevolge van de smalle marge tusschen productie en verbruik vrij sterke en snelle schommelingen. Heeft enerzijds de prijs directen invloed op de productie, aan den anderen kant heeft een hogere productie direct belangrijken invloed op den prijs, waarbij het gaat om quantiteiten van misschien hoogstens 1 pCt. der wereldproductie. Ik meen dan ook, dat niet de Billitonproductie te klein is om door samenvoeging de Banka-positie te kunnen versterken, doch veeleer dat Banka en Billiton reeds ieder voor zich een voldoende krachtige markt-positie innemen dan dat, waar onderlinge concurrentie toch onwaarschijnlijk blijft, van samenvoeging nog bijzondere voordeelen te verwachten zouden zijn.

Als argument voor concessieverlenging werd nog aangevoerd, dat de arbeiderstoestanden op Billiton zooveel beter zouden zijn dan op Banka. Mag de aanmerking, welke gemaakt is op het feit, dat aan de administrateurs politiebevoegdheid was verleend, in een tijd dat slavernij afgeschaft heette, juridisch juist worden geacht, in wezen is zij in hooge mate onbillijk tegenover de maatschappij die, wat behandeling van hare Chineesche arbeidskrachten aangaat, aan ieder andere, zonder uitzondering, ten voorbeeld kan worden gesteld.

Terecht werd opgemerkt, dat het aangevoerde toch geen motief voor de concessieverlenging is, hoogstens een spoorslag om ten spoedigste de Bankaverhoudingen te verbeteren, indien dit werkelijk noodig is.

Aangaande het naastingsrecht, dat nieuw in het contract is opgenomen, als tegenwicht tegen de langdurige concessieverlenging, werd enerzijds gemeend, dat het de mogelijkheid opende reeds in 1929, indien men dit wenschte, tot staatsexploitatie over te gaan, anderzijds werd aangevoerd, dat indien deze bedoeling voorzat, het geheele voordeel voor de maatschappij en den staat, uit de concessieverlenging te verwachten; illusoir moet worden geacht. Naar bescheiden meening is aan deze naastingsclausule geen groot practisch gewicht te hechten. Wordt niet reeds nu in uitzicht gesteld, dat in 1927 tot staatsexploitatie zal worden overgegaan, dan is de kans groot dat de maatschappij minstens tot 1967 in hare rechten zal blijven, immers de onmiddellijke aanleiding tot wijziging zal ontbreken. Omgekeerd zou ook de maatschappij wel van deze opinie zijn geweest en zich niet veel van de bedreiging hebben aangetrokken, gesteld deze bedreiging zou op hare gestie invloed kunnen hebben.

De verdere debatten hadden voornamelijk betrekking op naar de meening der sprekers minder gelukkige bepalingen in het contract. Waar amendementen uit den aard der zaak waren uitgesloten, zullen dien-

tengevolge eenige stemmen aan het wetsontwerp zijn ontvallen. Ten aanzien van deze punten had men mogen verwachten tenslotte met de B.-M. tot overeenstemming te kunnen komen, indien haar als prijs concessieverlenging definitief in uitzicht kon worden gesteld, evenals zij ook in 1891 verstandiglijk op hare zoogenaamde minimumeischen is teruggekomen.

Het resultaat der beraadslaging werd neergelegd in een tweetal moties, beide den Minister uitnodigend nader overleg te plegen met de B.-M. omtrent het mogelijk maken van een rationeële ontginning tot en na 1927, de motie-IJzerman onder toevoeging, dat na dat jaar tot staatsexploitatie zal worden overgegaan, terwijl de motie-Boissevain zich dienaangaande niet uitlaat.

De motie-IJzerman werd met kleine meerderheid verworpen; hetzelfde lot, maar met groote meerderheid, trof het wetsontwerp, nadat de motie-Boissevain was aangenomen.

Naar het voorkomt is hiermede niet veel bereikt.

Na het debat over de naastingsclausule zal bij de B.-M., ondanks het verwerpen van de motie-IJzerman, eenige twijfel blijven bestaan aangaande den levensduur harer concessie en ook de Minister kan moeilijk overtuigd zijn, dat een nieuw contract genade in de oogen der Kamer zal vinden. De onderhandelingen zullen dus tegelijkertijd moeten worden gevoerd op de basis dat de concessie wel en dat zij niet verlengd zal worden. Veel resultaat van zulke onderhandelingen kan toch niet worden verwacht. Het voornaamste, trouwens voor het land niet onvoordeelige, resultaat is uitstel der beslissing.

Waar iets analogoos eigenlijk ook het gevolg is geweest van de beraadslagingen inzake Djambi en Buurse, waar uitstel géén voordeel kan worden genoemd, is het zoeken naar een algemeene reden wellicht gemotiveerd.

Nederland is geen mijnbouwland. Mijnbouwdeskundigen zijn schaarsch en mede dientengevolge niet in de Kamer vertegenwoordigd. Het toeval wil, dat door den kolen-, ijzer- en zoutnood, tengevolge van den oorlog enerzijds en door de steeds meer baan brekende ethische politiek en de behoeften der Indische schatkist anderzijds, de mijnbouwaangelegenheden meer in het centrum der belangstelling zijn gekomen. In verband daarmee hebben kort na elkaar verschillende wetsontwerpen, met name ook de wijziging der Indische Mijnwet, het parlement bereikt, terwijl nog andere zullen volgen. Uit den aard der zaak zijn deze ontwerpen mede gegrond op technische overwegingen, welke als zoodanig aan de directe beoordeeling door de Kamerleden ontschieten. De parlementaire usance schijnt mede te brengen, dat de zuiver technische adviezen — hier zijn niet die van den Mijnraad bedoeld — waarop de voorstellen steunen, niet mede worden overgelegd. De Kamerleden missen dus bij hunne beoordeeling ieder technisch houvast, wat het nemen van beslissingen in hooge mate moet bemoeilijken. Door den hoogleeraar W. A. Knol is in de Ingenieur van 17 Maart 1.1. een lans gebroken voor het plan om over al de toch samenhangende Indische mijnbouwaangelegenheden, door een staatscommissie een advies te laten uitbrengen, ter voorlichting van Parlement en Regeering. De Minister wees bij de koloniale begroting van 1917 dit denkbeeld van de hand, als voor de Regeering overbodig. Toch moet worden erkend, dat de technische voorlichting van den Minister bij het laatst behandelde ontwerp weinig gelukkig is geweest. Bij de beraadslaging kwam bovendien aan het licht, dat de Regeeringscommissaris bij de Billiton-Maatschappij in Ned.-Indië sinds ruim 4 jaar in ruste is en zelf niet beter wist of hij was sinds lang vervangen, wat terecht uit een oogpunt van gebrek aan toezicht niet in den haak werd geacht, doch tevens blijkt hieruit, en hierop is niet de aandacht gevestigd, dat deze aangewezen adviseur der regeering inzake concessieverlenging blijkbaar niet door het Departement van Gouvernementsbedrijven is geraadpleegd geworden. Uit een ingezonden stuk

in den Ingenieur van 3 Nov. treedt naar voren, dat de chef van het Mijnwezen het absoluut niet eens is met het bij de begroting van 1918 in te dienen voorstel om de nog resterende resten van wat eens het Mijnwezen was, te splitsen in twee direct onder den directeur van Gouvernementsbedrijven staande, van elkander onafhankelijke afdelingen. Het wil dus schijnen, dat in Indië bij de voorlichting van den Minister aan de technische adviezen der daartoe allereerst geroepen ambtenaren niet die plaats wordt ingeruimd, welke zij verdienen. Ook uit dien hoofde meen ik, dat het benoemen van een staatscommissie tot advies inzake Indische mijnbouwaangelegenheden toch ook met het oog op voorlichting van de Regeering, ampele overweging moet blijven verdienen.

Dr. J. RUEB.

HET GOUD. EN INFLATIE-VRAAGSTUK.

Inflatie treft men niet alleen aan op het terrein der economie, maar is een begrip, dat ook voorkomt in de medische wetenschap en beteekent daar in het algemeen een ziekelijk verschijnsel van opgezet, opgeblazen zijn. De geneesheeren, die te zorgen hebben voor het welzijn van het menschelijk lichaam, zijn bij het vaststellen van hun diagnose in den regel voorzichtig. Slechts wanneer het bij hen vaststaat, dat een verschijnsel de kenteekenen toont van een bepaalde ziekte, zullen zij die uitspreken. Des te behoedzamer zullen zij zijn, waar het geldt eene epidemie te constateeren, die in wijden kring ernstige gevolgen kan hebben en waarbij de maatregelen, welke zij ter afwering of voorkoming der ziekte genomen of misschien nagelaten hebben, aan scherpe critiek blootstaan, omdat men van doktoren maar al te dikwijls eischt, dat zij in de toekomst kunnen zien en alles van te voren dienen te weten.

Zoolang de geneesheeren in zoo'n toestand eensgezind zijn en misschien elkander als auguren toelachen, blijft de goê gemeente wel in rustige afwachting van de komende dingen. Maar het kan voorkomen, dat zij uiteenlopende opvattingen hebben, met miskenning of verkeerd begrip van elkanders diagnose; de een grijpend naar zijn leerboek constateert reeds de ziekte uit louter theorie, terwijl de ander zijn oordeel bedachtzaam opschort, rekening houdend met de practijk en met de oogenblikkelijke lichaamsgesteldheid van zijn zieken-materiaal. De een meent bij zijn patiënt met mathematische juistheid te kunnen concludereen tot eene vermindering van de kracht eener voorname levensfunctie en niet beter te kunnen doen, dan daarop met allen andrang te wijzen, terwijl de ander die krachtvermindering niet zoo snel aanneemt en het wijs oordeelt het geloof aan die kracht niet te schokken en demoraliseering te voorkomen.

In deze overpeinzingen geraakte ik, toen ik in de dagbladen en tijdschriften van de laatste weken al meer en meer het woord inflatie aantrof als hoofd van artikelen en ingezonden stukken, handelende over dit economisch ziekte-verschijnsel. Laatstelijk zijn de pennen in beweging gebracht naar aanleiding van de inaugurale rede van Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart, den nieuw benoemden hoogleeraar in de staathuishoudkunde te Utrecht.

Het begrip inflatie geeft een rijke stof voor beschouwingen; in de eerste plaats al omdat niet iedereen daaronder hetzelfde verstaat. Prof. Verrijn Stuart definieert het als „eene door overmatige, niet door metaal gedekte papier-uitgifte ontstane depreciatie van het geld.” De Zweedsche Prof. Cassel constateert, als ik hem goed begrijp, reeds inflatie, zoodra de prijzen der goederen stijgen boven die van vóór den oorlog, volgens een toen berekend index-cijfer. Anderen zien in inflatie meer een daad dan een toestand en wel een opzettelijk streven om 'zonder paal of perk, en met veronachtzaming van de metaaldekking, betalingen in papieren geld te doen, aan welk drijven dan, sedert den oorlogstoestand de Staten debet zouden zijn.

Wederom anderen hebben voornamelijk oog voor wat zij noemen gevaarlijke inflatie, namelijk over-

matige uitgifte van fiduciair papier tegen credietverschaffing, terwijl zij zich neerleggen bij een overvloed van betalingsmiddelen, in handen van het publiek, wanneer deze maar in hoofdzaak valideert tegen goud uit het buitenland ontvangen als betaling voor geleverde goederen.

Hoe het ook zij niemand is bevredigd bij den tegenwoordigen toestand van prijzen en betalingsmiddelen en men gaat aan 't zoeken naar de oorzaken van de kwaal en de middelen tot verbetering. Onmiddellijk stuit men op het „gevloekte” goud, dat in deze ellendige tijden een dubbelzinnige rol schijnt te vervullen. Waar het gaat, waar het komt, overal is inflatie. De oorlogvoerende landen hebben veel goud moeten afstaan voor hunne aankopen in het buitenland en daarvoor een-papieren ruilmiddel in de plaats gekregen; gevolg inflatie. De neutralen hebben dat goud binnengehaald in plaats van hunne diep betreurde voorraden en zitten thans met rijk voorziene geldbuidels; gevolg inflatie. Daarom weg met dat goud als internationaal betaalmiddel, roepen de ontevreden, daarmede echter ook het voor de hand liggend geneesmiddel tegen de kwaal wegwerpend. Want het goud behoeft slechts zijn reis terug te aanvaarden om bij beide partijen aan de inflatie een einde te maken. En het ziet er niet naar uit, dat het gele metaal op den duur van zijn reisvaardigheid zal moeten inboeten, ondanks de theorieën van nominalisten en goud-onttroners, al heeft de oorlogstoestand dien bij uitstek internationalen reiziger ook velerlei moeilijkheid in den weg gelegd. In de toonaangevende landen, thans alle in den oorlog gewikkeld, is de vraag naar goud grooter dan ooit. De Vereenigde Staten van Noord-Amerika, wier betalingsbalans ongunstig is tegenover het buitenland, niet door een tekort aan uitvoer, die in het fiscale jaar geëindigd 30 Juni j.l. het enorme bedrag van \$ 3. 634.828. 870 had bereikt, maar door de groote voorschotten aan de geallieerden, hebben thans krachtige maatregelen genomen ter bescherming van hunnen goudvoorraad. Om dezelfde redenen heeft Japan den uitvoer van goud verboden.

Den lezers van dit tijdschrift zal niet onbekend zijn, dat de hierboven reeds genoemde Zweedsche Prof. G. Cassel bij eene verdediging van de Zweedsche goudpolitiek, die uitgaat van eene depreciatie van het goud, heeft aangevallen een artikel van Mr. G. Vissering, getiteld „The Netherlands Bank and the War” part. II, eerst verschenen in het tijdschrift „Grotius”, later uitgegeven door het Instituut voor Economische Geschriften, als No. 1, onder den titel: „Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de goudpolitiek van De Nederlandsche Bank,” overgenomen in het Juni-nummer van het Economic Journal.

Eene vertaling van het artikel van Prof. Cassel is opgenomen in het weekblad „In- en Uitvoer” van 8 Augustus j.l., waarbij Mr. J. W. H. een belangwekkend bijchrift leverde. Hij toont op heldere wijze aan, dat professor Cassel langs de meening van Mr. Vissering heen redeneert en zijn argumenten wel afkeurt, maar niet weerlegt. Mr. Vissering acht het bedenkelijk, dat Zweden een op theoretische gronden aangenomen, maar door de practijk niet bewezen waardevermindering van het goud naar voren schuift, en daardoor de afwikkeling van betalingen van Nederland aan Zweden in hooge mate bemoeilijkt.

In het September-nummer van het Economic Journal hervat Prof. Cassel zijne verdediging van de Zweedsche goudpolitiek in hoofdzaak herhalende zijne meening in „In- en Uitvoer” aangehaald. De Redactie van het Engelsche tijdschrift schijnt ook terstond gestuit te zijn op het leerstellige van Prof. Cassel's betoog, tegenover de uiteenzetting van Mr. Vissering, waar zij in een noot, beider standpunt aanstippende, opmerkt, dat eerstgenoemde uitgaat van eene wetenschappelijk vaststaande gouddepreciatie als onmiddellijk gevolg der algemeene prijsstijging, waardoor het geld en dus ook het goud van zijn koopkracht heeft ingeboet, terwijl Mr. Vissering meer het oog heeft op de

functie van het goud als internationaal betaalmiddel, en meent dat er geen aanwijzing bestaat om het goud voor deze functie ongeschikt te verklaren en het voor dit doeleinde niet meer te gebruiken, en dat derhalve in dezen zin het goud zijne waarde niet heeft verloren.

Een tweetal feitelijke onjuistheden worden ook thans weer door Prof. Cassel te berde gebracht.

Vooréerst de bewering, dat De Nederlandsche Bank zelve geweigerd heeft goud als volwaardig betalingsmiddel te erkennen en dit alleen in enkele speciale gevallen aannam.

Juist het tegenovergestelde is waar. De Bank nam steeds goud aan tot de volle waarde, al verlaagde zij den prijs van sommige uitheemsche munten tot f 1648 per Kilogram fijn, in plaats van f 1650, doch slechts om deze reden, dat groote hoeveelheden van die munten deze op den duur slechts als goudmateriaal aannemelijk maakten en niet meer als vreemde munten, welke tot hooger prijs naar het land van herkomst zouden uitgevoerd kunnen worden; en voor goudmateriaal betaalde de Bank nog steeds denzelfden prijs van f 1648 per Kilogram fijn. Wel weigerde de Bank in enkele gevallen goud, indien zij de transactie, voor welke afwikkeling het goud moest dienen, niet in het landsbelang kon achten; zij maakte dan niet bezwaar tegen betaling in goud, doch tegen afsluiting der transactie welke mogelijk zou zijn, wanneer zij het goud aannam (zie het laatste jaarverslag van De Nederlandsche Bank, pag. 9). Een tweede onjuistheid schuilt in de opmerking van Prof. Cassel, dat Nederland zeer goed in staat zou zijn goederen naar Zweden uit te voeren en daardoor de handelsbalans te nivelleren. Consequent in zijn systeem schakelt Professor Cassel de moeilijkheden van de praktijk uit en ziet over het hoofd, dat Nederland als klein land ten opzichte van zijn in- en uitvoer afhankelijk is van zijn machtige naburen, dat de produkten van Nederlandschen bodem, voor zoover zij niet dienen voor eigen levensonderhoud, hoog noodig gebruikt moeten worden om b.v. grond- en brandstoffen te verkrijgen uit het buitenland en dat door de N. O. T.-bepalingen de goederen van overzee aangevoerd niet naar Zweden kunnen gezonden worden, omdat in Zweden geen soortgelijke instelling als de N. O. T. bestaat. Inderdaad is van den kant van Nederland al het mogelijke gedaan om goederen aan Zweden te leveren, maar de oorlogstoestand heeft dit belet.

Prof. Cassel's bewering, dat Nederland naar andere landen goederen verkocht, blijkbaar omdat daar betere prijzen te maken waren en aan Zweden slechts zijn overtollig goud wilde zenden, is geen bewijs van een goed begrip van de moeilijke situatie van Nederland.

Intusschen zullen wel alle neutrale landen thans met den vromen wensch van Prof. Cassel: geen goud maar goederen, instemmen.

De lange duur van den oorlog heeft ook in dit opzicht heel wat berekeningen in de war gestuurd; de voorraden, tegen hooge prijzen over de grenzen gezonden, waarbij het goud, het betaalmiddel bij uitnemendheid, maar al te goede diensten bewees, zijn uitgeput en aanvulling ligt waarschijnlijk in het verre verschiet.

Zonder twijfel heeft gedurende den eersten oorlogstijd in het plotseling chaotisch ruilverkeer met de oorlogvoerende landen het goud het leeuwendeel gehad in de afwikkeling van de handelsbalans met de neutralen. Het diende niet tot uiteindelijke afdekking van een klein tekort, zooals in normale tijden, maar kwam voor een groot deel voor goederen in de plaats. Bij den langen duur van den oorlog begon deze wanverhouding zich te wreken. Maar wie voorzag dit en wie zou in den beginne deze economische vlaag van overmatigen uitvoer, waarbij het prikkelend element van grove winsten zoo op den voorgrond trad, hebben kunnen breken of tegenhouden?

De toekomst zal moeten uitmaken of het krachtig correctief, dat Zweden na den boven geschetsten loop van zaken is gaan toepassen, inderdaad tot gunstige resultaten zal leiden.

De koers van de Zweedsche Kroon blijft inmiddels stijgende en de notering te Amsterdam is niet ver meer van 100 verwijderd, zoodat misschien weldra de koers van den gulden te Stockholm en die van de Kroon te Amsterdam elkander zullen passeeren.

In de wereld-arena, waarin de groote Rijken elkaar op leven en dood bekampen en ook de Neutrale landen zijdelings zwaar getroffen worden, blijft deze tour de force van Zweden een bron van moeilijkheden.

Mr. L. F. A. M. v. O.

AANTEKENINGEN.

De Pruisische Seehandlung. — De „Königliche Seehandlung“, een nog door Frederik den Grooten in het leven geroepen instelling, ontleent haar naam aan haar aanvankelijk doel: het handelsdrijven op de Spaansche havens en, gelijk de groote keurvorst het uitdrukte: „wo sich vernünftige und sichere Aussichten zu einem tüchtigen Gewinn vorfinden möchten“. Haar aanvankelijk vrij roemlooze geschiedenis — ook een haar tot stevig harer financiën verleend zoutmonopolie kon niet voldoende steun geven — is hier niet van nut. In den Franschen tijd gebezigd om den staat de noodige gelden te verschaffen, werd zij in 1820 als zelfstandig lichaam opgeheven. Haar obligo's werden omgezet in staatschuld, echter bleef het stamkapitaal van ruim 1 miljoen taler intact en bleef zij als afzonderlijke staatsinstelling onder oppergezag van den Minister van Financiën werkzaam. Zij verleende haar tusschenkomst bij de plaatsing van enkele Pruisische staatsleeningen en verwierf zich enige verdienste — zij het gepaard aan geldelijk verlies — bij het steunen van verschillende takken van industrie, waarbij zij het voorbeeld volgde van het Crédit Mobilier en van de stichting van onzen Koning Willem I, de Belgische Société Générale. Bij de ontwikkeling van het particuliere bankwezen na '70 achtte zij haar tusschenkomst op dit gebied minder noodig en beperkte zij zich in hoofdzaak tot het disconteeren van wissels en het ter leen geven van gelden op onderpand, waarbij de loopende gelden van den Pruisischen staat en van de staatspoorwegen alsmede een geleidelijk tot 300 miljoen Mk. gestegen reserve dier spoorwegen haar maakten tot een van de grootste geldgeefsters aan de Berlijnsche beurs. Haar stamkapitaal had zij door niet aan de schatkist uitgekeerde winsten geleidelijk weten op te voeren tot ruim 34,5 miljoen Mk., welk bedrag in 1904 onder het krachtig bestuur van Havenstein, den huidige president der Rijksbank, tot 99,59 miljoen Mk. werd verhoogd.

Als begrijpelijk kwam in den oorlog al spoedig in de positie der Seehandlung eene ingrijpende wijziging. Van crediteur werd de staat al spoedig tot debiteur, terwijl reeds in September 1914 het reservefonds der spoorwegen in zijn geheel werd teruggenomen. Gevolg was, dat de Seehandlung allengs een toenemend bedrag Pruisische schatkistbiljetten ging overnemen; in het boekjaar 1916—1917 zelfs tot een bedrag van 6,66 milliard Mk., van welk bedrag aan het eind van het boekjaar (Maart 1917) nog ruim 1 milliard Mk. in eigen portefeuille was.

Onder deze omstandigheden stelt de Pruisische regering thans voor het kapitaal der bank te verhoogen met 60,41 miljoen Mk. en dus te brengen op 160 miljoen Mk. Toegelicht wordt dit voorstel in de eerste plaats met een beroep op de noodzakelijkheid van voldoende liquiditeit der instelling na den oorlog. De vreemde gelden, die thans over de anderhalf milliard beloopt tegen in vreedstijd nog geen 100 miljoen, zullen na den oorlog vermoedelijk sterk inkrimpen. Staat en gemeenten zullen daarentegen nog zeer groote bedragen moeten opnemen en kunnen hierbij den steun, dien een kapitaalkrachtig lichaam aan de emissies geven kan, niet ontberen. Ook uit anderen hoofde zal het wenschelijk zijn als de staat in het tijdperk der „Uebergangswirtschaft“ een middel bezit om, zoo noodig, financieel steunend te kunnen optreden. Bij dit alles

voegt zich verder dezelfde overweging, die reeds in 1904 tot de vorige kapitaalverhooging besluiten deed, n.l. de vrees, dat de bank tegenover de steeds en niet het minst gedurende den oorlog nog dusdanig in kapitaalcracht toegenomen groote Berlijnsche bankinstellingen, te zeer in de minderheid zou komen en tot het niveau „einer mittleren Provinzialbank” zou zinken. Tevens wordt voorgesteld den naam der instelling tot dusver officieel: Königliche Seehandlung (Preussische Staatsbank) te veranderen in „Königlich Preussische Staatsbank”, met den antieken naam „Seehandlung” als ondertitel. Ook hierin zal men een uiting mogen zien van den in de gansche toelichting doorstralenden geest van te willen breken met het passieve verleden. Trouwens reeds bij het laatste jaarverslag, toen voorgesteld werd uit de extra hooge winst een bedrag van ongeveer 15 millioen Mk. in het bedrijf te houden, bleek, dat de huidige president, von Dombois, in de door Havenstein aangewezen richting wil voortgaan.

Portugeesche muntzorgen. — In een schets over den economischen toestand van Portugal, opgenomen in de *Economiste Européen*, leest men, dat men sedert verscheidene maanden in Portugal waarneemt, dat de zilveren en koperen munt uit de circulatie verdwijnt. De kleinhandel lijdt natuurlijk hieronder. Men schrijft de omstandigheid toe aan het smokkelverkeer op de Spaansche grens, waar de Spaansche verkoopters metalen munt verlangen ter betaling hunner waren. Bovendien voeren opkoopters clandestien groote hoeveelheden naar het buurland uit en daarnaast trachten industriëelen in Portugal zelf zich de pasmunt te verschaffen — in enkele gevallen met 5 pCt. agio — waaruit zij o.a. spijkers en nagels fabricceeren voor de schoenmakerij, welke met overvloedige winst van de hand gezet kunnen worden. Ten slotte hebben de troepen, die naar het Westelijk oorlogsterrein vertrokken zijn, een groot aantal stui-verstukken meegenomen, aangezien deze munt in Frankrijk goed gangbaar is. De Portugeesche overheid heeft maatregelen genomen om den aldus geschapen toestand te verbeteren. De *Diario do Governo* van 14 Augustus j.l. bevatte de mededeeling der uitgifte van nieuwe pasmunt van 1, 2 en 5 stuiver en vermeldde een termijn voor de intrekking der zilveren en koperen munten van het oude regime. Of de nieuwe munten evenwel niet het lot van de oude zullen deelen, moet afgewacht worden.

BOEKAANKONDIGING.

Dr. M. G. de Boer. Van Waagdragersveem tot Modern Grootbedrijf. P. Noordhoff, Groningen, 1917. 61 blz.

In de wordingsgeschiedenis der Amsterdamsche haven hebben, als bekend, de Veemen een belangrijke rol gespeeld. Reeds een keur van het jaar 1461 spreekt van „der stede gezworenen dragers”, en voortdurend blijkt hoe de beteekenis dezer broeders „van den dragersgilde”, wier positie voor een goed deel op vertrouwen berust en wier werkzaamheden zich al spoedig niet tot het enkele dragen ter waag beperkten ook van overheidswege begrepen wordt. Een keur van 1616 regelt de finantiële organisatie van het gilde, waarbinnen zich in dit groeitijdperk van Amsterdam's handel verschillende kringen, veemen, ontwikkelden, die zich, als bekend, in de eerste plaats door hun hoofdracht onderling onderscheidden. Het getal dezer veemen, die later voor het moderne veembedrijf den grondslag zullen vormen, bedraagt na de uitbreiding van 1685, 22. Uitvoerige regelingen worden getroffen betrekkelijk de verhouding tusschen de veemen en de vrijlieden binnen het gilde en voor het in het huidig tijdperk van overheidsbemoeiing weder zoo belangrijke vraagstuk van beurtregeling tusschen de deelgenooten — toenmaals opgelost „bij den dobbel” of „bij de pen”. Het vertrouwens- en halve ambtenaarskarakter der veemen blijkt ook duidelijk, wanneer na het herstel

van zaken in 1814 al spoedig de vraag opkomt, welken invloed de wettelijke afschaffing der gilden in 1808 op het veembedrijf moest uitoefenen, te meer toen tevens de stedelijke waagrechten werden afgeschaft. Een proclamatie van Burgemeester en Wethouders van 1826, waarin vastgesteld werd, dat generlei verplichting bestond om van de diensten der veemen gebruik te maken, bracht ten slotte op het voornaamste twistpunt zekerheid. Weliswaar bleef de gildenvorm tot zekere hoogte gehandhaafd, doch ook hier leidde de drang der tijden op den duur tot wijziging. Het Blaauwhoedenvoem, de organisatie waartoe, wat den lateren tijd betreft, Dr. De Boer zijn beschouwingen in hoofdzaak beperkt, nam 1 Januari 1857 den vorm eener firma aan, welke in 1886 in een Naamlooze Vennootschap werd omgezet. Tegelijk breidde het bedrijf zich in alle richtingen uit. Opslag en verwerking wordt hoofddoel, vooral sedert de amalgamatie in 1891 met de N.V. „Handelskade”, het lichaam dat in 1883 de eerste groote pakhuizen aan diep water had in het leven geroepen. De ceel, eigendoms- en beleeningsinstrument bij uitstek, draagt in sterke mate er toe bij, het bedrijf tot ontwikkeling te brengen.

Het geschrift van Dr. De Boer geeft van dezen ontwikkelingsgang een uitvoerig en met verschillende afbeeldingen verlicht relaas. Al is het geschrift niet in de eerste plaats als een wetenschappelijke studie bedoeld, het brengt niettemin verschillende historisch-economische gegevens, die de beteekenis er van verhoogen. Daarbij laat het zich aangenaam lezen.

Handboek voor Scheepvaartbelangen in Nederland. (Shippingbook of Holland) 1917. XXXX en 704 blz., E. de Bont & Zoon, Rotterdam.

De bedoeling dezer uitgave, in het Nederlandsch en Engelsch beide, is de gegevens en adressen van belang voor hen, die tot het Nederlandsche scheepvaartbedrijf in betrekking staan, in een geschrift samen te brengen. Op een uitvoerige nautische beschrijving onzer kust volgt een lijst van instellingen op scheepvaartgebied hier te lande, een opsomming onzer koopvaardijvloot met een reeks statistieken, gegevens en termen betrekking hebbend op scheepvaart en internationalen handel. Een uitgebreide naamlijst van bedrijven bij de scheepvaart betrokken vormt de tweede helft van het werk, waarvan de uitvoering goed is verzorgd. Al is deze eerste uitgave zeker in velerlei opzicht nog niet volmaakt — aldus in een kort voorwoord de voorzitter der Rotterdamsche Scheepvaartvereniging — de bedoeling verdient ten volle waardeering en steun.

De ijverige Kanaalvereniging „De Geldersche Vallei” heeft een Nota het licht doen zien betrekkelijk de afwatering van de Vallei in verband met kanaalaanleg. De schrijver, Ir. W. B. van Goor, komt in een uitvoerig betoog tot de conclusie, dat voor de landen boven den Slaperdijk gelegen, het kanaal eene afdoende verbetering der afwatering zal kunnen brengen. Ook de verdere gedeelten zullen bij den kanaalaanleg baat kunnen vinden, al kan hier slechts de uitvoering van de Zuiderzeeplannen tot afdoende verbetering leiden. De nota is van een overzichtelijke schetskaart vergezeld.

REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoerverboden. Met ingang van 3 dezer is verboden de uitvoer van *lijm van elke soort*.

Aardappelen. Verboden is het vervoederen van aardappelen, geschikt voor de consumptie, met uitzondering van z.g. „kriel” aan het vee en het bereiden daarvan tot veevoeder of het vermengen met veevoeder.

Visch. Blijkens mededeeling van het B. M. V. zal de aanvoer van zeevisch over de maand November, tenzij de omstandigheden spoedig veranderen, zeer

gering zijn. De stoomvloot heeft gebrek aan kolen; eenige toeneming van den aanvoer van rondvisch door zeilschepen is te verwachten en bij mooi weder ook ruimer aanvoer van schol van de kustvisserij. In verband met den aanvang van het seizoen voor de spieringvisserij op de Zuiderzee is een regeling getroffen voor de distributie van verse en gerookte spiering.

Het rundvleeschverbruik. Het B. M. V. geeft verschillende cijfers over het slachten van runderen, schapen, enz., waaruit blijkt, dat in de groote centra van bevolking het gebruik van schapen- en rundvleesch in de laatst verlopen maanden zeer sterk is toegenomen.

Beurtbevrachting. Op verzoek van den Minister van Landbouw is door de Scheepvaart-Vereeniging in het leven geroepen een commissie uit den handel, welke tot taak zal hebben voeling te houden en overleg te plegen met den Inspecteur voor de binnenschipperij in het 5e district en als zoodanig voorzitter der beurscommissie uit de schipperij. (Zie het Overzicht in No. 95).

Vetkaarsen. Voor vetkaarsen is een maximum-kleinhandelsprijs vastgesteld van f 2 per K.G.

MAANDCIJFERS.

SPAARBANKCIJFERS.

Overzicht van inleg en terugbetaling bij 49 particuliere spaarbanken (aangesloten bij den Nederlandschen Spaarbankbond) gedurende September 1917.

Spaarbanken met een aan inleggers verschuldigd bedrag van:	Bedrag in Guldens		Posten	
	Inleg	Terugbetaling	Inleg	Terugbetaling
beneden f 100.000	16.655	1.445	257	14
f 100.000—, 500.000	155.868	141.065	2.095	976
„ 500.000—, 1.000.000	169.037	204.366	1.938	1.346
„ 1.000.000—, 2.000.000	509.386	390.234	4.793	2.543
„ 2.000.000—, 4.000.000	304.533	242.075	2.134	1.677
„ 4.000.000—, 7.000.000	718.552	722.693	7.136	5.498
boven „ 7.000.000	1.423.038	1.371.181	27.449	15.812
Totaal ..	3.297.069	3.073.059	45.802	27.866
Totaal Sept. 1916	3.206.563	2.320.077	48.661	22.415
„ „ 1915	2.353.052	1.687.105	41.541	19.587
September.....	1917	1916	1915	
Uitgegeven nieuwe boekjes	2867	3019	2378	
Geheel afbetaalde boekjes..	1888	1880	1833	

Overzicht van inleg en terugbetaling bij de Rijkspostspaarbank.

SEPTEMBER	1917	1916	1915
Inlagen	f 6.693.414	f 6.934.162	f 5.971.767
Terugbetalingen ..	„ 6.411.222	„ 5.573.942	„ 4.498.393
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 215.273.905	„ 198.853.737	„ 182.497.421
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 27.972.700	„ 26.196.700	„ 24.240.400
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	8.663	9.706	8.804
Aantal geheel afbetaald	5.976	5.784	6.189
Aantal uitstaande op ultimo	1.754.370	1.721.418	1.682.901

EMISSIES IN OCTOBER 1917.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	2.273.125,—
zijnde:	
Hoogheemr.sch. Schieland f 500.000,—	
4 1/2 % obl. à 100 1/8 %.	
Gemeente Groningen f 775.000,—	
4 1/2 % obl. à 100 %.	
Gemeente Helmond f 1.000.000,—	
4 1/2 % obl. a 99 3/4 %.	
Transporteeren.. f	2.273.125,—

Transport.. f	2.273.125,—
Bank- en Credietinstellingen.....	„ 1.290.000,—
zijnde:	
Ned. Bankinst. v. Waarden bel. met Vruchtgebr. en per. Uitkeeringen f 1.000.000,—	
aand. (met 10 % storting) à 200 %.	
Buitenl. Bankvereening f 150.000,—	
aand. à 100 %.	
Maatschappij voor Gemeente-Crediet f 1.000.000,—	
4 % obl. à 94 %.	
Hypotheekbanken, werkzaam in het buitenland	„ 502.500,—
zijnde:	
Nederlandsch-Amerikaansche Land Maatschappij f 500.000,—	
5 % obl. à 100 1/2 %.	
Industrieële Ondernemingen	„ 1.510.500,—
zijnde:	
Mij. tot verv. v. Snijmachines volgens „van Berkel's Patent” en v. andere Werktuigen f 1.000.000,—	
6 % obl. à 100 %.	
Haarlemsche Stoomverffabriek v/h. W. Leur & Co. f 150.000,—	
6 % cum. pref. winstd. aand. à 100 %.	
Alg. Ned. Ind. Electriciteit-Maatsch. f 250.000,—	
6 % obl. à 103 %.	
Bandoengsche Electriciteit-Maatsch. f 100.000,—	
6 % obl. à 103 %.	
Cultuurondernemingen, Handelsvereenigingen en Handelsvenn.....	„ 2.223.000,—
zijnde:	
Handelsvereening Java f 500.000,—	
aand. à 105 %.	
Handel-Maatschappij v/h. Kerkhoff & Co. f 260.000,—	
aand. à 105 %.	
Indische Handels Comp. f 500.000,—	
aand. à 185 %.	
N.V. Handelmaatschappij v/h. Huttenbach & Co. f 500.000,—	
6 % cum. pref. winstd. aand. à 100 %.	
Rubber-Maatschappijen	„ 3.000.000,—
zijnde:	
N. V. Rubber Cultuur-Mij. „Amsterdam” f 3.000.000,—	
6 % in aand. converteerbare obl. à 100 %.	
Scheepvaart-Maatschappijen	„ 6.122.500,—
zijnde:	
Nederlandsche Stoomv.-Mij. Bestevaer f 1.200.000,—	
aand. à 130 %.	
Nationale Stoomv.-Mij. f 350.000,—	
aand. à 115 %.	
Vrachtv.-Mij. Neerlandia f 1.000.000,—	
aand. à 132 %.	
Rotterdamsche Alg. Scheepvaart-Mij. f 800.000,—	
aand. à 105 %.	
Hollandsche Stoomboot-Maatschappij f 1.000.000,—	
aand. à 200 %.	
Tabaks-Ondernemingen	„ 1.500.000,—
zijnde:	
Amsterdam Deli-Comp. f 1.000.000,—	
aand. à 150 %.	
Diversen	„ 459.000,—
zijnde:	
Gebr. Gerzon's Modemag. f 450.000,—	
6 % cum. pref. aand. à 102 %.	
Totaal.....	f 18.880.625,—
Totaal der emissies in Januari ..	f 149.213.120,—
Februari ..	„ 5.316.600,—
Maart	„ 15.254.820,—
April	„ 27.292.750,—
Mei	„ 24.560.515,—
Juni	„ 18.286.875,—
Juli	„ 46.024.450,—
Augustus ..	„ 51.445.900,—
September..	„ 7.978.500,—
October....	„ 18.880.625,—
Algemeen totaal	f 364.254.155,—

Bovendien:

f 32.990.000,—	3/m. Schatkistpromessen à f	992,86
„ 8.400.000,—	6/m.	„ 989,86
„ 11.558.000,—	4 1/2 % Schatkistbiljetten	„ 1.008,85

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

Door het uitblijven van beurs- en handelstelegrammen uit Amerika en Engeland kunnen verscheidene koersen, noteringen, en verdere gegevens voor de verstreken week niet worden medegedeeld.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

I. BANKDISCONTO'S.

	3 November 1917	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
	Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
	Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '17	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 6 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 28 Spt. '17	4 1/2 " 6 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië ..	5 " 1 Juni '16	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3-4	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
3 Nov. '17	3 ¹⁾	3	***	4-5/8	—	4
29 O.-3 N. '17	2 3/4-3 1/4	3-3 1/4	***	4-5/8	—	4
22-27 Oct. '17	2 5/8-3/4	2 1/2-3	4 2/3-3/2	4-5/8	—	3-4
13-20 " '17	2 1/8-2 5/8	2 1/2	4 13/16	4-5/8	—	3 1/2-4
30 O.-4 N. '16	2 1/8-1/2	2-3 1/2	5 10/32	4-5/8	—	2 1/4-1 1/2
1-6 Nov. '15	3 10/16-4	3 1/4-4	4 7/8-5	—	—	1 7/8
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1 1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

¹⁾ Notering van 2 November 1917.

WISSELKOERSEN.

I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijksche noteringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijksche koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
29 Oct. 1917 ..	10.74	31.85	39.35	2.26 1/2
30 " 1917 ..	10.88 1/2	32.70	39.70	2.29
31 " 1917 ..	10.91 1/2	32.55	39.75	2.28 1/2
1 Nov. 1917 ..	10.91	32.50	39.65	2.28 1/2
2 " 1917 ..	10.87	32.70	39.70	2.28 1/4
3 " 1917 ..	10.88 1/2	32.60	39.80	2.28 3/4
Laagste der week	10.70	31.—	39.20	2.25
Hoogste " "	10.92	32.75	39.80	2.29
27 Oct. 1917 ..	10.77 1/2	31.40	39.40	2.26 1/4
20 " 1917 ..	11.06	31.75	40.25	2.32 1/4
Muntpariteit ..	12.10 5/8	59.26	48.—	2.48 3/4

Data	Zwitser- land	Weenen	Kopen- hagen	Stockholm	Batavia telegrafisch
3 Nov. 1917	50.80	20.40	83.—	98.75	99 3/4-100 1/2
Laagste d. w.	49.75	19.55	75.—	90.20	—
Hoogste " "	50.90	20.80	83.75	99.75	—
27 Oct. 1917	50.40	19.40	75.50	90.20	99 3/4-100 1/2
20 " 1917	50.50	20.25	74.15	88.45	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

OVERZICHT.

¹⁾ De wisselmarkt verkeerde deze week in een betere stemming dan de voorgaande week. De koers van Londen steeg van 10.70 tot circa 10.91 1/2. Daarna kwam eenig aanbod hoofdzakelijk van Skandinavië, dat gebruik kon maken van de sterke afwijking van den koers voor Holland in Londen. De daling was echter gering en het slot weder vaster. In Parijs en New York ging weinig of niets om.

Er heerschte goede vraag naar wissels op Berlijn en Weenen en de baissiers in deze wissels kregen harde klappen, zoodat verschillenden hunner voorgoed uit de markt zullen zijn. Doordat heel wat termijn-verkopen kwamen te vervallen en geforceerde dekking moest gekocht worden, geraakten er meerderen in moeilijkheden. Berlijn 31.40—32.72 1/2; Weenen 19.75, 20.70, 20.40; Roebels flauw, circa 31 aangeboden; Italië zonder omzetten, evenals Spanje. De neutrale wissels waren overigens vast. Zwitserland steeg van 49.75 tot 50.80. Maar vooral Skandinavië bereikte weder record-prijzen. Stockholm steeg van 90.20 tot 99.75, daarna iets flauwer, 98.75. Kopenhagen en Christiania liepen op van 75.— tot 83.25.

II. KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
3 November 1917	4.76.45	5.75 3/4	nom.	***
Laagste d. week..	4.76.15	5.74 1/2	—	***
Hoogste " " ..	4.76.45	5.76 1/2	—	***
25 October 1917	4.76.45	5.73	nom.	43 ¹⁾
18 " 1917	4.76.45	5.79 1/4	nom.	43
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

¹⁾ Notering van 23 October.

III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings- eenheden	5 Oct. 1917	12 Oct. 1917	Tijdperk 13-23 October 1917		23 Oct. 1917
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	49 1/4	49 3/8	49 1/2	50 13/16	50 3/16
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 1/8	1/5 1/8	1/5	1/5 1/16	1/5 1/8
Hongkong ..	id. p. \$	2/10 3/4	2/9 1/4	2/7 3/4	2/9 1/8	2/7 3/4
Lissabon	d. p. escudo	31 1/8	31.—	30	31	30 3/8
Madrid	Peset. p. £	20.35	20.29	20.33	20.55	20.40
Montevideo..	d. p. peso	54 1/2	54 1/2	54 1/2	56	55 3/4
Montreal ...	\$ per £	4.75 3/4	4.75 1/4	4.73	4.75 3/8	4.73 1/4
Petrograd ..	R. p. £ 10	314	301	291	358	353 1/2
R.d.Janeiro ¹⁾	d. p. milr.	13 3/8	13 3/16	13 1/16	13 3/8	13 3/8
Rome	Lires p. £	36.79	36.86	36.85	37.45	37.33
Shanghai ..	sh/d.p. tael	4/2 1/2	4/0	3/9 1/2	3/11	3/9 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/8	2/4 1/16	2/4	2/4 3/8	2/4 1/16
Valparaiso ¹⁾	d. p. pap. p.	15 3/16	14 23/32	13 3/16	14 11/16	14 3/8
Yokohama ..	sh/d.p. yen	2/1 3/8	2/1 3/8	2/1 1/16	2/1 13/16	2/1 3/8

¹⁾ Noteringen op 90 dagen.

GOUDE EN ZILVER.

GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

ZILVER.

Notering te Londen.

te New York.

3 Nov. 1917.....	***	88 3/8
27 Oct. 1917.....	42.12 ¹⁾	83 1/4
20 " 1917.....	42 3/8	83 1/2
15 " 1917.....	44	86 1/4
5 " 1917.....	46 3/4	90 3/8
4 Nov. 1916.....	32 3/4	68 3/8
6 Nov. 1915.....	24 3/16	49 3/4
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8

¹⁾ Notering van 26 October.

NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 4 NOVEMBER 1917.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 64.516.708,59 1/2 B.-bk. „ 447.650,93 Ag.sch. „ 7.577.640,72 1/2	f 72.542.009,25
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 7.952.651,—	„ 7.952.651,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ —	„ —
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 59.203.201,59 1/2 B.-bk. „ 5.701.097,76 1/2 Ag.sch. „ 30.224.451,29 1/2	f 95.128.750,65 1/2
Op Effecten	f 90.860.650,65 1/2	„ 95.128.750,65 1/2
Op Goederen en Spec.	„ 4.268.100,—	„ 12.639.911,98
Voorschotten a. h. Rijk	„ —	„ —
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 95.446.350,— Muntmat. Goud „ 588.277.666,50 1/2	f 683.724.016,50 1/2
Munt, Zilver, enz.	„ 7.289.834,06 1/2	„ 691.013.850,57
Muntmat. Zilver	„ —	„ —
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds. f 5.178.192,50 id. van 1/3 v. h. kapit. „ 3.906.939,62 1/2	„ 9.085.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 1.465.000,—	„ 62.649.296,30
Diverse rekeningen	„ —	f 952.476.601,88
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	„ 5.234.534,18 1/2
Reservefonds	„ —	„ 863.057.015,—
Bankbiljetten in omloop	„ —	„ 3.191.893,86 1/2
Bankassigtiën in omloop	„ —	„ —
Rekening-Courant saldo's:	Van het Rijk f — Van anderen „ 56.281.188,54 1/2	„ 56.281.188,54 1/2
Diverse rekeningen	„ —	„ 4.711.970,28 1/2
	„ —	f 952.476.601,88

Beschikbaar metaalsaldo	f 505.602.037,97 1/2
Op de basis van 2/3 metaaldekking	„ 321.096.018,49 1/2
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.528.010.185,—

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Meer	Minder
Disconto's	8.293.567,88 1/2	—
Buitenlandsche wissels	—	160.314,—
Beleeningen	12.385.407,93 1/2	—
Goud	—	1.506.456,55
Zilver	—	96.111,98 1/2
Bankbiljetten	38.083.905,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's	—	6.357.464,62

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	4 Nov. 1917	27 Oct. 1917
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 139.830.000,—	f 129.730.000,—
Aan schatkistbiljetten	„ 61.000.000,—	„ 53.000.000,—
Aan zilverbons	„ 103.796.000,—	„ 115.403.000,—
	„ 26.391.391,—	„ 26.102.714,50

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opelschbare schulden
4 Nov. 1917	683.724	7.290	863.057	59.473
27 Oct. 1917	685.230	7.386	824.973	64.694
20 „ 1917	685.569	7.380	820.702	87.015
13 „ 1917	685.021	7.331	815.593	81.886
6 „ 1917	675.916	7.211	816.307	68.108
29 Sept. 1917	675.916	7.264	808.812	70.458
22 „ 1917	674.376	7.376	784.733	86.831
15 „ 1917	676.780	7.310	787.108	82.835
8 „ 1917	664.182	7.364	788.448	101.260
1 „ 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
25 Aug. 1917	656.911	7.375	766.667	70.081
18 „ 1917	656.851	7.229	768.531	66.385
11 „ 1917	656.748	7.097	770.707	66.264
4 Nov. 1916	585.201	6.318	744.709	51.672
6 Nov. 1915	400.135	2.478	568.786	17.785
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
4 Nov. 1917	72.542	61.000	95.129	505.602	75
27 Oct. 1917	64.248	53.000	82.743	513.741	78
20 „ 1917	72.138	61.000	78.869	510.475	76
13 „ 1917	74.892	64.000	69.977	511.880	77
6 „ 1917	67.541	57.000	70.078	505.252	77
29 Sept. 1917	57.628	47.000	72.055	506.310	78
22 „ 1917	55.517	45.000	70.934	506.430	78
15 „ 1917	52.451	42.000	71.095	509.039	79
8 „ 1917	90.728	80.000	71.915	492.542	75
1 „ 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
25 Aug. 1917	31.951	21.000	74.621	495.884	79
18 „ 1917	31.402	20.000	73.697	496.045	80
11 „ 1917	37.913	26.000	74.812	495.414	79
4 Nov. 1916	70.590	54.000	70.927	431.346	74
6 Nov. 1915	77.956	41.560	97.834	284.771	69
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opelschbare schulden
28 Juli 1917	83.673	17.324	171.395	48.460
21 „ 1917	82.721	17.789	170.107	48.174
14 „ 1917	81.034	18.407	171.903	43.620
30 Juni 1917	78.400	19.006	164.939	45.237
29 Juli 1916	64.204	25.674	150.635	56.645
31 Juli 1915	33.151	32.411	119.292	30.238
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
28 Juli 1917	7.443	35.167	65.656	13.764	57.338	46
21 „ 1917	7.325	35.135	67.312	13.779	57.188	46
14 „ 1917	7.026	35.172	65.264	14.196	56.622	46
30 Juni 1917	7.102	34.667	62.042	13.125	56.555	46
29 Juli 1916	6.694	38.787	68.711	5.896	48.422	43
31 Juli 1915	6.542	9.879	53.228	16.311	35.657	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ¹⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
25 Aug. 1917 ..	713	1.113	995	905	730
18 " 1917 ..	719	1.132	947	911	670
11 " 1917 ..	797	1.252	1.066	909	569
4 " 1917 ..	792	1.275	1.068	904	540
26 Aug. 1916 ..	715	1.035	978	891	563
28 Aug. 1915 ..	1.110	994	1.535	850	984
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

I. BANK VAN ENGELAND.

WEEKSTAAT VAN 17 OCTOBER 1917.

ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 72.283.885	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities,, 7.434.900
	Gold coin and bullion ,, 53.833.885
£ 72.283.885	£ 72.283.885

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities.. £ 59.231.870
Rest ,, 3.066.208	Other securities,, 100.359.198
Public deposits,, 42.731.954	Notes ,, 30.644.605
Other deposits,, 132.069.335	Gold and silver coin ,, 2.201.441
Seven-day and other bills.. ,, 16.617	
£ 192.437.114	£ 192.437.114

Door het uitblijven der Engelsche bladen konden de cijfers van de twee laatste weekstaten hierboven niet worden opgenomen.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regeering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
31 Oct. 1917	56.026	42.401	***	***	***
24 " 1917	55.539	41.610	***	***	***
17 " 1917	58.035	41.639	184.187	28.500	157.091
10 " 1917	55.489	41.678	183.109	28.500	156.062
1 Nov. 1916	56.363	37.224	137.188	28.500	105.807
3 Nov. 1915	56.656	33.433	84.856	28.500	44.621
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage 1)
31 Oct. '17	59.044	92.813	43.844	122.366	32.074	19,30
24 " '17	58.966	90.635	40.055	124.244	32.379	19,70
17 " '17	59.232	100.359	42.732	132.069	32.846	19,93
10 " '17	58.272	88.944	42.176	119.625	32.260	19,93
1 Nov. '16	42.188	105.714	51.107	116.622	37.589	22 1/2
3 " '15	18.895	98.540	45.537	95.774	41.672	29 1/2
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

II. DUITSCHE RIJKBANK.

STAAT VAN 31 OCTOBER 1917.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand	Mk. 2.518.641.000
davon Goldbestand	2.404.670.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	1.023.935.000
Noten anderer Banken	2.158.000
Wechsel	11.737.052.000
Lombardforderungen	13.454.000
Effekten.....	115.894.000
Sonstige Aktiva	1.647.839.000
Grundkapital.....	180.000.000
Reservefonds.....	90.137.000
Notenumlauf.....	10.400.264.000
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten..	5.686.056.000
Sonstige Passiva	702.516.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grootendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage 1)
31 Oct. 1917	2.518.641	2.404.670	1.023.935	10.400.264	34
23 " 1917	2.513.826	2.404.459	992.404	10.138.698	35
15 " 1917	2.507.476	2.404.265	1.002.121	10.295.726	34
6 " 1917	2.507.295	2.404.151	1.019.392	10.366.711	34
31 Oct. 1916	2.522.286	2.506.076	229.445	7.260.036	38
30 Oct. 1915	2.466.841	2.431.798	1.137.847	5.946.364	60
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
31 Oct. 1917	11.737.052	5.686.056	6.738.500	1.012.100
23 " 1917	11.543.093	5.735.434	6.537.600	979.100
15 " 1917	12.004.932	5.942.991	6.584.100	989.800
6 " 1917	12.057.556	6.019.934	6.583.700	1.008.400
31 Oct. 1916	7.877.607	3.458.360	2.528.800	218.700
30 Oct. 1915	4.206.501	1.622.687	2.071.000	1.093.000
23 Juli 1914	750.892	943.964

III. BANK VAN FRANKRIJK.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met * geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	* Te goed in het Buitenland	* Butt.gew. voorsch. ald. Staat
25 Oct. '17	5.326.083	2.037.108	255.301	710.583	12.350.000
18 " '17	5.257.401	2.030.000	256.964	776.261	12.250.000
11 " '17	5.322.715	2.037.108	259.043	769.149	12.100.000
5 " '17	5.321.227	2.037.108	259.782	761.964	12.100.000
26 Oct. '16	4.921.979	—	328.047	870.920	8.600.000
28 Oct. '15	4.729.979	—	363.246	1.015.183	6.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	* Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
606.338	1.158.046	1.124.579	21.680.181	2.859.536	35.663	
592.104	1.159.612	1.114.526	21.607.953	2.821.696	25.315	
728.320	1.161.654	1.097.085	21.420.039	2.899.713	27.269	
479.672	1.374.928	1.118.351	16.589.150	2.730.340	200.977	
280.270	1.916.363	567.971	13.867.554	2.545.863	38.451	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

IV. RUSSISCHE STAATSBANK.
OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(In millioenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Te goed ijh buit- enland	Zil- ver	Schat- kistbil- jetten	Dis- conto's en belee- ningen	Circu- latie	Rek. Cour- rant
29 Oct. '17	1.295	2.309	178	15.222	2.155	18.062	2.726
21 „ '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 „ '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
6 „ '17	1.293	2.309	151	13.743	2.036	16.661	2.717
29 Oct. '16	1.559	2.055	107	5.368	764	7.875	1.708
29 Oct. '15	1.598	36	25	3.140	1.387	5.011	1.434
21 Juli '14	1.801	144	74	757	1.634	1.099

V. SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE.
Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.
OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buitent. saldi	Beleen. van buitent. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Crt. saldi
25 Oct. '17	475.661	91.056	480.000	95.664	1.048.111	83.873
18 „ '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
11 „ '17	473.465	90.886	480.000	103.115	1.045.276	91.945
27 Sept. '17	460.199	90.386	480.000	98.010	1.015.657	102.801
26 Oct. '16	352.330	76.443	480.000	44.075	828.431	114.262
28 Oct. '15	159.213	34.349	440.000	52.080	510.351	175.251

VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.
In werking getreden op 16 November 1914.
OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het buit- enland	Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
14 Sept. '17	1.374.949	529.597	52.500	51.085	644.567
7 „ '17	1.364.783	501.997	52.500	50.608	621.299
31 Aug. '17	1.353.498	500.264	52.500	52.610	587.915
24 „ '17	1.372.229	495.911	52.500	52.540	558.782
15 Sept. '16	562.634	187.055	—	7.898	179.409

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Dek- kingsper- centage Depo- sito's 1)	Percent. Goud- dekking circu- latie
14 Sept. '17	335.778	1.367.782	59.368	78.8	82.2
7 „ '17	341.416	1.384.919	59.256	79.0	80.8
31 Aug. '17	301.906	1.393.343	58.904	79.9	85.1
24 „ '17	287.964	1.351.989	58.484	80.6	91.7
15 Sept. '16	110.322	554.542	55.416	73.0	104.3

1) Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

**VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST
MAATSCHAPPIJEN.**
OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
29 Sept. '17	547.060	3.731.950	31.910	3.895.880	61.010
22 „ '17	550.560	3.693.750	31.830	3.874.970	85.320
15 „ '17	541.070	3.718.140	31.630	3.808.280	75.770
8 „ '17	505.770	3.712.990	31.330	3.850.650	50.050
30 Sept. '16	665.210	3.471.460	31.190	3.339.550	96.360
2 Oct. '15	684.000	2.959.700	36.490	2.778.190	192.900
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

1) Op basis van 25 % van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 5 November 1917.

De gunstige houding der beurzen in de Centraal-Europeesche rijken heeft zich ook in de thans afgelopen week bestendig.

Zooals vanzelf spreekt, is dit in de eerste plaats aan de verdere groote militaire successen der verbonden legers in Noord-Italië toe te schrijven. Inderdaad mag de beteekenis der jongste overwinning niet worden onderschat, waar deze juist behaald is vóór den aanvang van den met zooveel zorg tegemoet geziene vierden oorlogswinter. Door dezen laatsten den Geallieerden toegebrachten slag is het vertrouwen in den goeden afloop van den oorlog in de Centrale rijken, welk gevoel vooral in de Dubbelmonarchie in den laatsten tijd aan het afnemen was, voor een belangrijk deel weder hersteld. De op het Zuidelijk oorlogstoneel behaalde resultaten, waardoor de geringe terugslag, die de Duitsche legers in het Westen moesten lijden geheel werd overschaduwd, hebben de eenheid in het binnenland, welke kortelings herhaaldelijk vrij wankel stond, krachtig gesteund. De „All-Deutschers“, voorstanders van annexatie, voelen hunne positie door de nieuwe inbeslagneming van vijandelijk gebied gesterkt, terwijl anderzijds zij die op een spoedigen vrede wenschen aan te sturen hopen, dat de Geallieerden daarin aanleiding zullen vinden hun weinig vredelievende houding te laten varen. Naast de bevestigende militaire berichten, leverde ook het binnenland in de afgelopen week gunstig nieuws. De zoo lang voortgesleepte kanseliers-crisis in Duitschland neigde al in de laatste dagen van October teneinde en kwam op 2 dezer door de benoeming van den Beierschen minister-president Von Hertling tot Rijkskanselier tot het verleden te behooren. Hoewel niet met onverdeelde instemming begroet, is Von Hertling toch met een gevoel van gerustheid ontvangen, geheel anders dan destijds de toen nog geheel onbekende Dr. Michaelis. De nieuwe kanselier is n.l. bij de politieke partijen in Duitschland een goede bekende en afgezien van de vraag of hij als allereerste regeringsambtenaar in alle opzichten zal voldoen, weet men toch reeds bij voorbaat, dat hij althans een groot deel van den Rijksdag achter zich zal hebben, waardoor meer kans bestaat op eene periode van rustig binnenlandsch politiek leven dan onder den thans afgetreden functionaris. En dit is voor Duitschland een cardinaal punt. De titanenstrijd welke het heeft te voeren als leider van de Verbondenen op verschillende fronten eischt, teneinde tot succes te kunnen leiden, een eenigszind volk in het land zelf, bereid om zonder over de reeds gebrachte offers te morren, er nog meerdere te brengen. Want dat de overwinningen in Italië den vrede tot een gemakkelijk te grijpen kleinood zouden hebben gemaakt, is zeer te betwijfelen. Dat de Entente niet zal trachten het den Italiaanschen bondgenoot toegebrachte verlies te wreken, is niet aannemelijk. Reeds verluide van Fransche hulp, die zou worden gebracht, en schijnen in Amerika stemmen op te gaan, die om een oorlogsverklaring aan Oostenrijk-Hongarije vragen teneinde den Italianen hulp te kunnen bieden. Dus nog eene verdere uitbreiding van den strijd inplaats van een spoedig einde! Hoe dit ook zij, Duitschland beheerscht voor het oogenblik den toestand en is, op finantiël gebied, door den opbrengst der zevende oorlogsleening in staat gesteld om den krijg voort te zetten. Blijkens de mededeelingen van president Havenstein aan het „Zentralausschuss“ der Rijksbank op 30 October gedaan, bedroeg de opbrengst der inschrijving op de laatste oorlogsleening rond Mk. 12.458 millioenen, waarvan een bedrag van Mk. 11.157.310.000 op de 5 pCt. leening, en Mk. 1.300.631.200 op 4½ pCt. schatkistbiljetten. Het totaal is dus iets beneden dat der vorige leening gebleven, hetwelk M. 13,1 milliard bereikte. In het jaar 1917 komt derhalve het door het Deutsche volk opgebrachte bedrag tezamen op ca. 26 milliard mark te staan. De groote omvang van de voorbereiding en afwikkeling van de inschrijving op de 7e oorlogsleening, blijkt duidelijk uit de weekstaten van de Rijksbank. In de laatste week van September liep het getal der bankbiljettenomloop met Mk. 601 millioenen tot den recordstand van Mk. 10.204 millioenen op. De wisselportefeuille, waarin ook de schatkistbiljetten zijn begrepen, groeide met de door de Rijksbank vroeger afgegeven en thans als storting op de leening terugkeerende schatkistbiljetten, met een bedrag van 4366 millioenen tot 15232 millioenen aan.

In den aanvang der week stond de Berlijnsche beurs geheel onder den invloed der krijgsverrichtingen, in verband waarmede op alle markten een vaste stemming heerschte. Vooral de van de Weensche effectenbeurs afhankelijke waarden, zooals Turksche Tabakregie aand., Orient. Spoorweg- en Oostenrijksche Zuiderspoorweg-aand., werden

op levendige wijze en tot olopende koersen verhandeld. Voorts ontwikkelde zich ook flinke handel in petroleum-aandeelen en scheepvaartwaarden, waaraan de conclusie kan worden vastgeknoopt, dat de jongste overwinningen in sommige Duitsche kringen toch de verwachting op een spoedigen vrede hebben weten te versterken. Later volgde, in sympathie met Weenen, een gedeeltelijke reactie, die door berichten omtrent de toekomstige belastingsplannen der regeering werd versterkt. Er ontstond toen aanbod voor verschillende mijnwaarden, o.a. voor die der Harpener Bergbau Akt. Ges. te Dortmund, ook al naar aanleiding van de in de algemeene vergadering dezer maatschappij gedane mededeeling betreffende de stijging der loonen. In het nieuwe boekjaar zijn deze n.l. wederom belangrijk gestegen, zoodat in September 1917 het gemiddelde loon der arbeiders 67,6 pCt. hooger was dan in de laatste maand vóór den oorlog.

De verdere stijging der koersen aan de Weensche beurs maakte in de laatste dagen van October voor winstnemingen plaats, waardoer de noteering op een, dikwijls gevoelig lager peil kwamen. Later keerde de tendens evenwel weder om tengevolge van nieuwe overwinningsberichten van het Italiaansche front. Het is begrijpelijk, dat deze in Oostenrijk-Hongarije zoo mogelijk nog grooter jubel als in Duitschland hebben verwekt en de zevende Oostenrijksche oorlogsleening, welke die van den bondgenoot op den voet volgt, komt dan ook wel op een gunstig tijdstip uit. Daarbij is ook de geldruimte in Oostenrijk sedert de inschrijving op de 6e oorlogsleening weder belangrijk toegenomen en zijn op 1 November belangrijke couponbedragen ter belegging vrijgekomen. Nog een gunstigen factor voor een goed resultaat dezer leening leveren de hooge koersen ter beurze op, die den bezitters allicht tot verkoop en belegging van den opbrengst in oorlogsleening zullen geneigd doen zijn. Daarenboven tracht de minister van financiën dergelijke ruilingstransacties te bevorderen door de colleges van aanslag in de belastingen voor te schrijven, om winsten uit verkoop van effecten vrij te laten inzien het product ervan duurzaam in de oorlogsleening wordt gelegd en de verkooper kan aantoonen, dat de effecten niet met een speculatief doel zijn verworven. Hoewel deze bepaling in algemeene zin genomen slechts geringe practische waarde heeft — gezien de groote moeilijkheid om met kans op juistheid en rechtvaardigheid een aans te trekken tusschen speculatie en niet-speculatieve aankopen — schijnt zij toch haar doel niet te hebben gemist. In de laatste dagen waren tenminste ter beurze meermalen groote opruimingen van fonds waar te nemen, welke wel met geen ander doel dan het onderhavige werden uitgevoerd. Tot dusverre heeft Oostenrijk in 6 oorlogsleeningen 23.270 miljoen Kronen opgebracht en men neemt aan, dat de 7e leening dit bedrag wel eens tot 30 milliard zou kunnen doen stijgen. Het in ons vorig overzicht vermelde verzoek aan het Weensche beursbestuur om tweemaal gedurende een tijdperk van vier achtereenvolgende dagen beursluiting mogelijk te maken, is door dit goedgekeurd. Ook te Budapest is de beurs van 1 tot 4 November gesloten geweest en zal dit ook van 6 tot 11 dezer zijn, teneinde den achterstand in de giro-verrekeningen, welke van den buitensporig omvangrijken beurshandel het gevolg is geweest, te kunnen inhalen.

Nauwelijks was de ontgoocheling welke de tegenslag, dien de Entente in haar Russischen bondgenoot ondervond, aan de beurzen in de betrokken landen veroorzaakte, eenigszins aan het luwen gegaan, onder den invloed van de krachtige en hier en daar succesrijke stooten der legers aan het Westfront, of door de Italiaansche nederlagen komt weder een nieuwe kink in den kabel. Had men in Frankrijk en in Engeland reeds gehoopt in het voorjaarsoffensief van 1918 ten volle profijt te trekken van den militairen bijstand van de Vereenigde Staten, thans moeten Fransche troepen aan de eigen linies worden onttrokken, teneinde de bres in het Italiaansche front gesloten aan te vullen. Dit schijnt gebiedende noodzaak te zijn. Zonder eenigen twijfel n.l. heeft het moreel der Italiaansche troepen sterk geleden en waar de oorlog in het grootste deel van Italië toch al niet populair was, is de Entente wel genoodzaakt om met krachtige hand in te grijpen, om een verder instorten van het Italiaansche front en een verdere verflauwing van den krijgs-lust bij de Italianen te verhoeden. Of dit gelukken zal is een tweede, doch althans is de kans op resultaat grooter dan in het geheel gedesorganiseerde Rusland, alwaar Kerenski blijkens een deze week ingekomen telegram uit Amerika zich de teugels van het bewind geheel zien ontglippen en dringend om hulp der Entente verzoekt.

Dit verzoek, en in meerdere mate nog de jobstijdingen uit Italië, hebben in de afgelopen acht dagen een zwaren druk op de beurs in Wallstreet uitgeoefend. Anders dan bij het enthousiaste begin, schijnt men thans iedere

mogelijkheid op verlenging van den strijd in Amerika's financiële kringen met leede oogen te aanschouwen en veel wonder kan dit niet baren, indien men de enorme winsten uit de leveringen aan de Entente in de eerste oorlogs-jaren vergelijkt met de min bevredigende resultaten, die sommige maatschappijen thans bekredend maken. De maatregelen tegen prijsopdriving der Amerikaansche regeering, die thans vrijwel het geheele terrein der productie bestrijken, besnoeien de winstmarges tot een klein deel van hun omvang in de eerste jaren van den oorlog. Waar den oorlogs-leveranciers aan de Entente in het begin niet de minste dwang werd aangedaan, en slechts maatregelen werden genomen tegen abnormale prijzen wanneer deze de Unie zelf bedreigden, — zooals bij het opdrijven van de graanmarkt te Chicago door speculanten —, wordt thans geen oorlogsleverantie tot de vroegere winstmarge toegelaten. Al is dit optreden voor de maatschappijen apart genomen en hare aandeelhouders minder aangenaam, toch moet erkend worden, dat het algemeene belang in de Vereenigde Staten er zeker mede is gediend. Het zou wel zeer onverantwoordelijk van de Amerikaansche regeering zijn, zoo zij geen partij wist te trekken uit de lessen die de oorlog in de Europeesche landen heeft geleerd, indien zij, voetstoots gevende aan het verlangen van betrekkelijk kleine groepen van belanghebbenden de mogelijkheid opende op het behalen van abnormale winsten uit oorlogsleveranties, die ten slotte door den staat zelf waren te betalen, verder aanleiding gevende tot een wilden handel ter beurze in de aandeelen van aldus bevoorrechte maatschappijen. Door hare prijspolitiek vermijdt de Amerikaansche regeering eenerzijds een onnoodige opdrijving van de oorlogskosten, welke toch al zeer hoog zijn, — volgens een bericht uit Washington ca. \$ 42.500.000 per dag, met inbegrip van de leningen aan de Geallieerden —, anderzijds uitwassen van den beurs-handel, zooals die te Weenen en te Budapest voorkwamen. En ten slotte wordt de eindafrekening er ook heel wat door vereenvoudigd en kunnen de financiële naweek van spoediger worden overwonnen dan in de overige oorlogvoerende landen, willen die tenminste niet tot een belangrijke kapitaalheffing overgaan tot bestrijding der oorlogskosten. Doch zoo de verwachtingen uitkomen, dat de jongste Italiaansche gebeurtenissen den oorlog eerder zullen verlengen dan verkorten, — dit is n.l. de opvatting zoowel in Wallstreet als aan de Londensche en Parijsche beurzen — dan zal Amerika ook nog wel dikwijls met zijn „Liberty Loans” een beroep moeten doen op zijne burgers. Volgens eind October ingekomen tijdingen, is de tweede vrijheidsleening, evenals de eerste, zeer sterk overteekend geworden. De totale som beliep meer dan \$ 5 milliard. Toch zou volgens latere berichten, spoedig (wellicht in Februari 1918) weder moeten worden geleend, hetgeen, indien hooger genoemd bedrag der dagelijkse oorlogskosten op juistheid aanspraak mag maken, wel ongeveer uitkomt.

Het is begrijpelijk, dat de zware lasten, welke door de regeering aldus op de bedrijven worden gelegd, een gevoel van onrust te weeg hebben gebracht, en door baissiers schijnt dit dan ook in de afgelopen week te zijn benut om de koersen verder naar beneden te drukken. Groote hoeveelheden materiaal werden ter beurze aangeboden en konden slechts tot aanmerkelijk lagere koersen koopers vinden. Het driemaandelijksche rapport der United States Steel Corporation, dat Dinsdag j.l. te New York werd gepubliceerd, deelt mede, dat de verschillende oorlogsbelastingen, gepaard aan de inkomstenbelasting, bijkans de geheele winst van het 30 September 1917 geëindigde kwartaal hebben opgevorderd. Dit sprekende bewijs van den funesten invloed van de oorlogslasten droeg natuurlijk tot de depressie ter beurze bij, terwijl voorts geruchten betreffende een verdere verhooging der belastingen werden verspreid. Ook beweerde men al, dat de beurs zou worden gesloten en dat minimum-koersen zouden worden vastgesteld, zooals te Montreal en Toronto reeds geschiedde, doch deze berichten werden dadelijk tegengesproken. Voor spoorwegwaarden was een bijzonder ongunstige factor gelegen in de slechte ontvangsten der laatste maanden. De toestand der spoorwegmaatschappijen is n.l. tengevolge der hoogere loonen, hoogere kosten van stook- en ander materiaal en onderhoud, al zeer onbevredigend, en vele spoorwegmaatschappijen vragen dan ook verlichting der lasten in den vorm van verhoogde tarieven. De markt sloot in flauwe houding.

	30 Oct.	1 Nov.	3 Nov.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	71 ³ / ₄	68 ¹ / ₄	69 ¹ / ₈	— 2 ³ / ₈
Anaconda Copper	145 ¹ / ₁₆	140 ¹ / ₂	136 ¹ / ₂	— 8 ⁹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	101 ¹ / ₂	97 ³ / ₁₆	96 ³ / ₁₆	— 5 ⁹ / ₁₆
Atchison Topeka	97	93 ⁷ / ₁₆	94 ⁷ / ₁₆	— 2 ¹ / ₁₆
Southern Pacific	90 ¹ / ₈	91 ¹ / ₈	90 ¹ / ₂	+ ³ / ₈
Union Pacific	131	128 ¹ / ₈	126 ³ / ₈	— 4 ⁵ / ₈
Int. Merc. Marine afgest. ..	34 ¹ / ₂	31 ⁷ / ₈	33 ¹ / ₁₆	— 1 ⁷ / ₁₆

De *Amerikaansche afdeling* onzer beurs heeft zich in de afgelopen week bij het verloop van Wallstreet aangesloten, en al was het niet overal in dezelfde verhouding, toonden de noteringen hier en daar aan het slot der week min of meer belangrijke verliezen. Marinewaarden, welke aanvankelijk op oncontroleerbare berichten omtrent de uitkeering van achterstallig dividend op de prefs, tot hogere koersen waren gekocht, werden later weder lager afgedaan. De prefs waren heden echter weder oplopend. Steels verloren in den loop der week meer dan 5 pCt., Anaconda's zelfs 8. Spoorwegwaarden waren lusteloos.

	30 Oct.	1 Nov.	3 Nov.	Rijzing of daling.
Ned. Ind. Handelsbank	251	250	252 1/2	+ 1 1/2
Nederl. Handel Mij.	194 7/8	193	191 7/8	- 3
Amst. Superfosfaatfabriek ..	174	174	172	- 2
Insulinde Oliefabriek	243 1/4	242	240 1/4	- 3
Ant. Jurgens' Ver. Fabrieken	290	290	291	+ 1
Philips' Gloeilampenfabriek.	369	366 3/4	355	- 14
R. S. Stokvis & Zonen	600	630	635	+ 35
Cultuur Mij. d. Vorstenlanden	225	226 1/2	226	+ 1
Handelsver. Amsterdam	464 1/4	466 3/4	475	+ 10 3/4
Javasche Cultuur Mij.	369 3/4	358	358	- 11 3/4
Kon. Petroleum Mij.	567.	560 1/2	567 1/2	+ 1/2
Amsterdam Rubber Mij. ..	237	236	235 1/2	- 1 1/2
Holland Amerika Lijn	435	441 1/4	441 1/2	+ 6 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	211 7/8	211 1/4	211 1/4	- 3/8
Kon. Ned. Stoomboot Mij. ..	270	269 1/2	270	-
Deli Maatschappij	517	510	510	- 7

De *locale afdelingen* onzer beurs hebben over het algemeen van een vaste stemming blijk gegeven, ook al waren de omzetten ditmaal in de meeste fondsen van bescheiden omvang.

In sommige sedert eenigen tijd verwaarloosde nijverheidsaandeelen ontwikkelde zich weer wat handel, bijv. in de aand. Van Berkel's Patent (152—162) in verband met belangrijke regeeringsorders, welke deze maatschappij ter uitvoering zou hebben. Aandeelen Werkspoor werden eveneens tot hogere prijzen uit de markt genomen (140—156 1/2—153 1/2) in verband met geruchten aangaande een niet onaanzienlijk hooger dividend. Aandeelen R. S. Stokvis & Zonen Ltd. stegen verder van 590 op 630 (heden 635), ook al naar aanleiding van geruchten omtrent zeer gunstige bedrijfsresultaten als gevolg van orders eener buitenlandse regeering. Verder waren ook aand. Noorsche Gas Maatschappij en Vereenigde Chemische Fabrieken vast gestemd, Centrale Guanofabrieken daarentegen lager aangeboden.

In de *cultuurafdeling* kwam een rijzing voor de aandelen H. V. Amsterdam tot stand, voorts voorbijgaand in aand. Tels', die later bij de aankondiging der nieuwe uitgifte, lager werden afgedaan. Aandeelen der Mij. voor 'Uitvoer- en Commissiehandel eenigszins in reactie.

In *mijnbouwwaarden* ging zoo goed als niets om. De koersen gaven geen aanleiding tot bespreking.

Petroleumwaarden waren op grond van de minder gunstige opvattingen ten aanzien van de vredeskansen, lager aangeboden. Koninklijke Petroleum konden het geleden verlies ten slotte weder geheel inhalen. Steaua Romana's en Orions werden een paar punten lager genoteerd.

Behoudens eene rijzing van een viertal procenten in het aandeel Amsterdam Tapanoeli en een dergelijke daling in Vico's, kwamen in de *rubberafdeling* geen koersschommelingen van betekenis voor. Nederlandsche rubbers een weinig lager.

Naar verhouding was ook deze week de *scheepvaartaan-deelenmarkt* weder de belangrijkste, vooral aan het einde der week toen de markt bevrijd begon te raken van aanbod, voortspruitend uit winstnemingen. Aand. Holland-Amerika-Lijn golden 443 1/2—433—444 1/2—441 1/2, Holland-sche Stoomboot Mij. 238—232 1/2—237—239—238 1/2. Bij beperkte vraag stegen de weinig verhandelde aandelen „Oost-zee" van 360 tot 395 pCt. Heden 398—402—402.

De meeste *tabakswaarden* waren in reactie op de vorige rijzing. Een uitzondering maakten aand. Senembah: 585—589 1/4—588.

Van *bankaandeelen* waren Ned. Handel Mij. tijdelijk teruggaand bij geruchten omtrent een te verwachten uitgifte van nieuw kapitaal. De Rotterdamsche Bankvereening kondigt de emissie aan van f 10.000.000 nieuwe aandelen, (waarvan reeds f 2.000.000 vast geplaatst) tot den koers van 137 1/2 voor houders van oude aandelen en van 140 pCt. voor vrije inschrijvingen.

	30 Oct.	1 Nov.	3 Nov.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Schuld	100 1/16	100 5/8	100 11/16	+ 1/8
4 1/2 % „ „ „	1916	100 5/16	99 15/16	100 — 5/16

	30 Oct.	1 Nov.	3 Nov.	Rijzing of daling.
4 % Ned. W. Schuld 1916	92 3/4	92 5/8	92 9/16	— 3/10
3 1/2 % „ „ „	82 1/4	82 1/8	82 1/8	— 1/8
3 % „ „ „	72	71 7/8	71 15/16	— 1/16
2 1/2 % Cert. N. W. S.	61 3/8	61 3/16	61 7/16	+ 1/16
5 % Oost-Indië 1915	100 1/16	100 1/2	100 7/10	+ 3/8
4 % Hongarije Goud	40 1/2	40 1/2	41	+ 1/2
4 % Oostenr. Kronenrente	38 3/16	37 11/16	37 1/8	— 1 1/16
5 % Rusland 1906	54	52 7/8	52 1/8	— 1 7/8
4 1/2 % Iwangorod Dombro...	55 1/8	55 1/8	55 1/8	—
4 % Rusland Cons. 1380 ..	43 1/2	42 15/16	41 1/2	— 2
4 % Rusl. bij Hope & Co. ..	44 1/16	43 15/16	41 1/2	— 2 9/16
4 % Servië 1895	48 7/8	48 7/8	48 7/8	—
4 1/2 % China Goud 1898 ..	62	62	62	—
4 % Japan 1899	68 1/2	68 1/2	68 1/2	—
4 % Argentinië Buitenl.	66 1/8	66 1/8	66 1/8	—
5 % Brazilië 1895	65 1/4	63 7/8	64	— 1 1/4

De prongatiekoers is nog boven het niveau van vorige maand. Heden: 3 1/4.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

5 November 1917.

Tarwe. Uit de berichten, die ons bereiken, wordt steeds duidelijker het verschil tusschen den toestand in de uitvoerlanden buiten Europa en de Europeesche invoerlanden. Sedert geruimen tijd luiden de berichten, zowel uit Noord-Amerika, Zuid-Amerika en Australië, gunstig. De Vereenigde Staten hebben weliswaar slechts een matigen tarwe-oogst, geschat op 17,9 miljoen tons, tegen een gemiddelde in 1911—1915 van 21,7 miljoen tons, maar daarentegen zeer groote oogsten voor maïs, gerst en haver, zoodat het totaal van die oogsten (incl. tarwe) bedraagt 128,8 miljoen tons, tegen een gemiddelde van 115,8 miljoen. De oogst in Argentinië is, zooals bekend, verleden jaar vrijwel mislukt, doch de nieuwe oogst staat er, volgens de tot nu toe ingekomen berichten, uitstekend voor. Indien de optimistische verwachtingen van de Argentijnsche Regeering van Augustus verwezenlijkt worden, zou men o.a. voor tarwe een record-oogst kunnen verwachten, doch zelfs indien men de opbrengst neemt gelijk aan die van het gemiddelde van de jaren 1911—1915, komt men nog op een opbrengst, die slechts in het jaar 1912 overtroffen wordt. De cijfers, die een medewerker van de N. R. Crt. geeft in zijn artikel „De voor Europa dreigende hongersnood en het militarisme", zijn ons ten eenenmale onbekend, en het is inderdaad verrassend te zien, dat hij daar den Argentijnschen oogst 1917/18 aangeeft als iets meer dan de helft van den oogst van 1915/16, aangezien de tot nu toe gepubliceerde berichten alle een groter oogst dan 1915/16 aangeven. Het is voldoende bekend, dat Australië over een groot overschot van tarwe beschikt en dat het graanvraagstuk daar geheel tegengesteld is aan dat in Europa n.l. hoe van den overvloed af te komen. Ook Indië beschikt nog over voldoende voorraden.

In Engeland nemen de aanvoeren van inlandsche tarwe toe, doch zijn toch nog betrekkelijk klein, hetgeen wordt toegeschreven aan de drukke werkzaamheden der boeren, in verband met den grooten uitzaai. Het is moeilijk na te gaan hoeveel groter de uitzaai nu zal worden; men spreekt van een dubbele oppervlakte, maar in vakkringen acht men een dergelijke vermeerdering onwaarschijnlijk. In ieder geval wordt er in Engeland alles aan gedaan om te trachten het volgend jaar weinig afhankelijk te zijn van den aanvoer uit het buitenland. Natuurlijk staat dit in verband met het vraagstuk van de scheepsruimte, aangezien, zooals boven aangegeven, er voldoende tarwe en ander graan in de wereld te vinden zijn. In verband met de korte reis zal men zooveel mogelijk van Noord-Amerika willen betrekken, doch dit zal, althans van tarwe, niet zulke groote hoeveelheden kunnen afgeven.

Maïs. De groote oogst in Noord-Amerika beheerscht den toestand in dit artikel. De prijzen voor December-levering te Chicago toonen nog eenige neiging terug te loopen, niettegenstaande het groote verschil met den prijs voor directe levering. Ontegenzeggelijk zal het gebruik van maïs voor menscheijk voedsel enorm toenemen en is het niet onmogelijk, dat dit den prijs van tarwe ook in Amerika zal beïnvloeden.

Ook gerst en haver geven, zooals bekend, in Noord-Amerika een groote opbrengst en van deze artikelen zal men een voldoende overschot hebben voor de behoeften van Europa.

Lijnzaad. De cijfers van de te verwachten opbrengst

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Dec.	Dec.	Dec.	Jan.	Nov.	Oct.
3 Nov. '17	220 ³⁾	115 1/2	58 1/2	10,80	7,90	18,50
27 Oct. '17	220 ³⁾	118 3/8	58 1/4	11,10	8,10	20,—
3 Nov. '16	185 1/2	86 1/2	54	14,60 ¹⁾	7,85 ¹⁾	22,— ⁵⁾
3 Nov. '15	103 1/2	59 1/4	38 3/4	10,30	5,20	13,— ⁵⁾
3 Nov. '14	117 3/8	70 3/8	49 7/8	9,60	4,75 ¹⁾	10,20 ⁴⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ offic. vastgestelde locoprijs. ⁴⁾ per Nov. ⁵⁾ per Januari.

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 20 en 13 Oct. 1917, 3 Nov. 1916, 3 Nov. 1915 en 3 Nov. 1914.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	5 Nov. 1917	29 Oct. 1917	5 Nov. 1916
Tarwe	588,— ¹⁾	588,— ¹⁾	456,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Mais (La Plata)	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾	285,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	18,— ¹⁾	18,— ¹⁾	17,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	250,— ¹⁾	250,— ¹⁾	180,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	680,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Oct.— 3 Nov. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdoak 1916	28 Oct.— 3 Nov. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdoak 1916	1917	1916
Tarwe.....	—	253.376	617.254	—	38.227	21.153	291.603	638.407
Rogge	—	8.465	19.063	—	—	525	8.465	19.588
Boekweit	—	2.314	10.032	—	—	500	2.314	10.532
Mais	—	114.637	344.550	—	80.134	167.733	194.771	512.283
Gerst	—	30.600	92.023	—	11.886	18.726	42.486	110.749
Haver	—	12.399	44.430	—	27.269	7.840	39.668	52.270
Lijnzaad	—	8.322	88.607	—	7.560	50.012	15.882	138.619
Lijnkoek.....	—	34.078	139.065	—	27.985	5.735	62.063	144.800
Tarwemeel	—	19.988	21.503	—	3.051	—	23.039	21.503

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	14.215	370.100	783.089	—	—	—	370.100	783.089
Mais	8.807	21.142	84.128	—	—	—	21.142	84.128
Rogge	3.677	11.725	—	—	—	—	11.725	—
Tarwemeel	—	6.962	1.260	—	—	—	6.962	1.260

in de Vereenigde Staten en Canada zijn zeer teleurstellend, vooral wat het eerste land betreft, en al mogen wij aannemen, dat Canada met hare geringe behoefte het grootste deel van haren oogst aan de Vereenigde Staten zal afstaan, toch zullen de Vereenigde Staten voor ongeveer 1/2 van hunne behoefte op Argentinië zijn aangewezen. Op basis van hun normaal jaarlijksch verbruik zullen de Vereenigde Staten nog ruim 430.000 tons van Canada en Argentinië behoeven, waarvan Canada wellicht ongeveer 120.000 tons kan verstrekken, zoodat voor den invoer van Argentinië ongeveer 310.000 tons zal overblijven. Of echter de Vereenigde Staten dit kwantum zullen invoeren, zal wel in de eerste plaats van de verkrijgbare scheepsruimte afhangen. In elk geval heeft Argentinië een grooten koper zeer noodig, daar zij met het oog op de bekende verscheppingsmoeilijkheden, op export van eenige beteekenis naar Europa niet behoeft te rekenen en het laat zich aanzien, dat zij met het overgrootste deel van den oogst, welke aanzienlijk belooft te worden, althans voorloopig, zal blijven zitten. In verband daarmee zijn de prijzen aldaar aanmerkelijk gedaald. In Engeland daarentegen heeft niet alleen lijnzaad, maar ook olie den maximumprijs bereikt en blijft de vraag grooter dan het aanbod.

Buitenlandsche granen in Nederland.

De toestand is nog steeds onveranderd. De aanvoer van tarwe, mais en rogge te Rotterdam vond alleen plaats voor rekening van België.

TABAK.

(Uit het Maandberichten van P. Meerkamp van Embden & Zoonen.)

Over de afgelopen maand valt weinig te vermelden.

Er vond daarin slechts een kleine inschrijving plaats en wel te Amsterdam op 26 October voor 1283 pakken N. O. T.-vrije Java en 141 pakken N. O. T.-Borneo.

De prijzen voor de Java's liepen weder nogal wat hooger dan in de vorige inschrijving; ook het partijtje Borneo, danbladdig gedeeltelijk mooi vaal zandblad, werd zeer hoog betaald.

Het restant der opgehouden partijen Java uit de inschrijving van 14 September (1714 pakken) werd door eenen handelaars, nadat daaromtrent met fabrikanten overeenstemming verkregen was, uit de hand gekocht en op 25 October alhier in veiling gebracht; in deze veiling werd het kwantum, verdeeld in kleine kavelingen, geheel door de fabrikanten opgenomen.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per November	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granu- lated fob.	
2 Nov. 1917 ..	f —	53/8	—	—	—
26 Oct. 1917 ..	" —	53/8	—	—	—
2 Nov. 1916 ..	" 22 3/4	47/1 1/2	—	—	6.46
2 Nov. 1915 ..	" 18 1/2	40/6	19/6	20/6	—
21 Juli 1914 ..	" 11 1/2	18/—	—	—	3.26

Uitgezonderd een verkoop naar Zweden tot zeer hoogen prijs, valt van onze Bietsuikermarkt niets nieuws te berichten.

Betreffende den thans binnenkomenden oogst wordt uit Oostenrijk-Hongarije gemeld, dat die waarschijnlijk ongeveer 20% minder zal bedragen dan verleden jaar. Uit Duitschland kwamen geen nieuwe berichten over den ditjarigen oogst, doch in suikerkringen maakt men zich reeds nu zorgen over den uitzaai in het a.s. voorjaar, aangezien de aanplant van andere voedingsmiddelen voor de landbouwers veel loonender is dan die van suikerbieten.

Volgens F. O. Licht zijn de zichtbare voorraden als volgt:

	1916/17	1915/16	1914/15
Duitschland	400.000*	250.000*	545.000* tons
Hamburg	1 Sept. '17		
Oostenrijk	1 " '16	305.000*	478.000*
Frankrijk	1 " '16	39.012	58.525
Nederland	1 Oct. '17	60.446	3.224
België	1 Sept. '17	50.539	13.824
Engeland	1 " '17	199.663	151.127
Totaal Europa	1.054.660	954.700	1.160.184 tons
V.S.v.N.A.	27 Sept. '17	65.000	166.850
Cubahavens	26 " '17	133.000	319.747

Totaal 1.252.660 1.441.297 1.728.492 tons

* Raming.

Voor het eerst wordt hierbij de voorraad in Duitschland op 1 Sept. van dit jaar geraamd, terwijl voor Oostenrijk en Frankrijk nog steeds de cijfers van een jaar tevoren gegeven worden.

Uit Java kwamen in verband met het afgebroken telegrafisch verkeer hoegenaamd geen nieuwe berichten over de markt binnen, evenmin als uit Engeland en Amerika. De suikeroogsten der wereld worden door Willett & Gray als volgt onder cijfers gebracht:

	1916/17	1915/16	1914/15
	tons	tons	tons
V. S. v. N. A.: Louisiana..	271.339	122.768	216.696
Texas.....	6.250	1.000	3.500
Portorico.....	450.000	431.337	308.178
Sandwich-eilanden....	575.000	529.895	577.186
Cuba.....	3.000.000	3.007.915	2.592.667
Br. W.-Ind.: Trinidad(uitv.)	65.000	64.231	58.822
Barbados (uitvoer)....	55.000	65.000	32.578
Jamaica „.....	15.000	15.143	15.063
Andere eilanden.....	30.000	30.000	24.000
Fransch West-Indië:			
Martinique (uitvoer) ..	40.000	39.925	38.581
Guadeloupe.....	40.000	34.111	39.617
Deensch West-Indië:			
St. Croix.....	12.000	14.750	4.500
San Domingo (uitvoer)	150.000	126.058	108.267
Mexico.....	50.000	65.000	110.000
Midden-Amerika.....	35.000	35.000	36.275
Zuid-Amerika:			
Demarara (uitvoer) ..	120.000	116.224	113.632
Suriname.....	15.000	13.000	12.000
Venezuela.....	20.000	7.000	3.000
Ecuador.....	8.000	7.567	7.107
Peru (uitvoer).....	250.000	250.000	262.841
Argentinië.....	84.069	149.299	335.956
Brazilië.....	225.000	194.000	240.000
Azië/ Br. Indië.....	2.626.000	2.634.000	2.460.573
Java.....	1.596.174	1.198.567	1.303.045
Formosa.....	436.026	405.227	462.000
Philippijnen (uitvoer) ..	170.000	332.158	243.000
Australië:			
Queensland & N.Z. Wales	175.000	159.681	246.408
Fidji-eil. (uitvoer)....	100.000	90.000	102.000
Afrika: Egypte.....	110.000	100.000	75.738
Mauritius.....	208.000	215.528	277.164
Reunion.....	45.000	45.000	39.267
Natal.....	125.000	112.000	91.619
Mozambique.....	55.000	50.000	40.000
Europa: Spanje.....	6.000	6.359	7.376
Rietsuiker totaal....	11.168.858	10.667.743	10.288.656
Europa Bietsuiker..	4.764.449	5.077.760	7.583.215
V.S.v.N.A. „.....	734.577	779.756	646.257
Canada „.....	12.500	17.641	13.979
Totaal.....	16.680.384	16.542.900	18.532.107

De totale cijfers verschillen aanmerkelijk met de tegen het einde van verleden jaar door dezelfde firma gepubliceerde ramingen (zie E. S. B. No. 50 dd. 13 Dec. 1916), waarvan de totalen luiden:

	1916/17	1915/16	1914/15
	tons	tons	tons
	17.435.000	16.521.317	18.460.105

De wereldoogst 1916/17 was toen dus met ongeveer 750.000 tons te hoog geraamd.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	2 Nov. '17	26 Oct. '17	19 Oct. '17	2 Nov. '16	2 Nov. '15
New York voor Middling..	28,75 c	28,95 c	28,65 c	18,80 c	11,95 c
New Orleans voor Middling	27,56 c	27,75 c	27,13 c	18,13 c	11,75 c
Liverpool voor Good Middling	*** d	20,92 d	21,02 d	11,03 d ¹⁾	6,95 d ¹⁾

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizentallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 19 Oct. '17	Overeenkomstige perioden	
		1916 '17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	858	1459	1038
„ Atlant. Havens	662	836	830
Uitvoer naar Gr. Brittannië	722	673	467
„ „ 't Vasteland.	379	662	662
„ „ Japan etc...	—	—	—

¹⁾ Middling.

WOL.

De textielindustrie in Japan heeft zich gedurende den oorlog zeer snel ontwikkeld. Niet alleen wordt de wol, welke vóór den oorlog ingevoerd werd, thans in het land zelf geproduceerd, maar ook in de constructie der weefmachines is groote vooruitgang te bespeuren, zoodat binnenkort Japan niet alleen wat de textiel-industrie betreft, geheel onafhankelijk van Europa zal zijn, maar het zal zeker een ernstige concurrent voor de Europeesche exporteurs worden.

Terwijl er vóór den oorlog met 233.210 spinnen werd gewerkt, draaien er nu 256.770 wat een vermeerdering van 10 % beteekent; het aantal kammachines is van 56 tot 184 toegenomen, welke dagelijks ongeveer 30.000 K.G. wol verwerken.

Alles wijst er op dat het hier niet bij blijft, vele groote fabrieken zijn in aanbouw, andere overwegen uitbreiding. Ook de nabijheid van wol-produceerende landen zooals Australië en Nieuw-Zeeland zal in de toekomst een groot voordeel blijken te zijn voor de Japansche textiel-industrie, welke dank zij de lage vrachten en de goedkoope handarbeid zeker met kans op succes met Europa zal kunnen concurreren.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

Door de onderbreking der telegrafische gemeenschap valt er van de buitenlandsche markt niets te vermelden.

Ex ss. „Rijnland“ werden verkocht: 950 Tucuman Campos huiden. Er blijven dus nog onverkocht: 1000 Santiago en 500 Santa Fé huiden, waarvoor importeurs bereid zijn een lager bod in overweging te nemen.

Inlandsche markt iets kalmer.

Java-markt stationnair. Van de inschrijving te Amsterdam werd slechts weinig afgedaan.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clef. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
25 Oct. 1917..	nom.	110.-/-	247.5/-	30.-/-	52.-/-
18 „ 1917..	nom.	110.5/-	247.12/6	30.-/-	52.-/-
11 „ 1917..	nom.	110.5/-	244.7/6	30.-/-	52.-/-
5 „ 1917..	nom.	110.-/-	244.-/-	30.10/-	—
27 Oct. 1916..	nom.	124.10/-	181.-/-	30.10/-	54.10/-
29 Oct. 1915..	67/4	72.17/6	159.-/-	24.15/-	76.-/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

BANKATIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in September 1917 verkocht 6600 pikols Gouvernements-Bankatin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 1.100.000. (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

SCHIEPVAART.

3 Nov. 1917. De toestand van de vrachtenmarkt bleef ongewijzigd. Uit het buitenland kwamen geen scheepvaartberichten binnen.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
29 Oct./3 Nov. 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
22/27 Oct. 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
30 Oct./4 Nov. 1916	—	—	f 14 *	12/-	f 90 **	124/-
1/6 Nov. 1915	—	—	„ 7,50	12/9	„ 48,—	83/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnsluiten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
29 Oct./3 Nov. 1917....	—	—	—	—
22/27 Oct. 1917....	—	—	—	—
30 Oct./4 Nov. 1916....	—	—	f 335,—	485/— ¹⁾
1/6 Nov. 1915....	—	—	„ 160,—	260/— ¹⁾
Juli 1914....	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middles- bro'	Cartha- gena Middles- bro'	Grieken- land Middles- bro'	Pott- Middles- bro'
29 Oct./3 Nov. 1917....	—	—	—	—
22/27 Oct. 1917....	—	—	—	—
30 Oct./4 Nov. 1916....	18/6	19/6	21/6	—
1/6 Nov. 1915....	17/—	18/—	20/—	—
Juli 1914....	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioter	Rotter- dam	Cron- stadt
29 O./3 Nov. 1917	69/—	101/3	—	—	f32,50	—
22/27 Oct. 1917	69/—	101/3	—	—	„32,50	—
30 O./4 Nov. 1916	34/—	59/6	60/—	32/6	„6,50	—
1/6 Nov. 1915	fr 30,—	45/7 1/2	47/6	37/6	„6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	5/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Bitma West Europa (rijst)	Vladiv- stock West Europa	Chitt West Europa (salpeter)
29 Oct./3 Nov. 1917....	—	550/—	—	185/—
22/27 Oct. 1917....	—	550/—	—	185/—
30 Oct./4 Nov. 1916....	158/3	190/—	—	150/— ¹⁾
1/6 Nov. 1915....	69/2	90/—	—	72/6 ¹⁾
Juli 1914....	14/6	16/3	25/—	22/3

1) Per zeilschip.

*) Regeeringsvracht f 7,—.

**) „ „ „ 52,25.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijn-
stullen per vadem van 216 kub. vt.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

INKLARINGEN.

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	October 1917		October 1916	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	33	375	17	7.591
Engeland	54	32.427	130	81.656
Noord-Amerika..	17	37.971	49	120.476
Frankrijk	2	193	7	6.542
Zweden	7	5.861	34	15.836
Noorwegen	3	824	9	2.259
Zuid-Amerika ..	—	—	8	13.830
Ned.-Indië	—	—	2	7.281
Spanje	1	1.222	2	2.473
Griekenland....	—	—	1	351
Westk. v. Afrika.	2	1.194	1	730
China.....	—	—	1	2.559
Totaal....	119	80.067	261	261.584
Jaarperiode	1370	1.152.285	2711	2.772.548
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	65	21.153	157	165.481
Zweedsche.....	1	623	22	14.582
Noorsche	6	10.915	20	24.675
Engelsche	35	19.700	45	27.878
Amerikaansche ..	—	—	3	5.436
Belgische	9	21.118	9	16.733
Deensche	2	4.572	3	4.664
Grieksche	—	—	2	2.135
Fransche	1	1.986	—	—
Totaal....	119	80.067	261	261.584
Jaarperiode	1370	1.152.285	2711	2.772.548

(Dirkzwager's Scheepsagentuur.)

ADVERTENTIËN

Nederlandsche Bank voor Russischen Handel

BANQUE NÉERLANDAISE POUR LE COMMERCE RUSSÉ

Kapitaal 5.000.000 Roebels.

Kantoor: 20 NEWSKY PROSPECT. PETROGRAD.
Telegramadres: NEDRUSBANK

De Bank neemt gelden à deposito en in rekening-courant en verricht alle soorten wissel- en bankzaken.

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot alle kantoren van
de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ en de TWENTSCHE BANK,
zoo mede tot de heeren HOPE & Co. en LIPPMANN, ROSENTHAL & Co. te Amsterdam
en R. MEES & ZONEN te Rotterdam.J. & J. M. VOORHOEVE
Makelaars in Assurantiën
Anno 1836

ROTTERDAM

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495; AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie BeurskoersVerkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

GEO. H. McFADDEN & BRO. COTTON MERCHANTS

PHILADELPHIA—NEW YORK

Vertegenwoordiger voor Nederland: D. BREEKLAND, Oldenzaal—Enschede

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SINGAPORE,
SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 30.000.000,—

Reserven f 14.800.000,—

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

VAN RIJN & CO
UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCHÉ

FIJNE TAFELMOSTERD

DE SPAARNE-BANK HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wilder-
vank, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Veendam
en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.000.000,—

Reserves f 401.498,23

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

INSTITUUT VOOR
ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften
zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte
in Nederland en de Goudpolitiek
van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch
West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

ROTTERDAMSCHЕ BANKVEREENIGING

Maatschappelijk Kapitaal . . . f 50.000.000,—
 waarvan reeds uitgegeven . . . f 40.000.000,—
 Reserve f 12.000.000,—

UITGIFTE VAN NOMINAAL f 10.000.000,— nieuwe Aandeelen

deelende voor één vierde gedeelte in het dividend over het boek-
 jaar 1917, waarvan reeds vast geplaatst nominaal f 2.000.000,—

Bij de inschrijving op de overblijvende nominaal f 8.000.000,— wordt recht van voorkeur
 toegekend aan houders van oude Aandeelen tot den koers van 137½ pCt. Voor vrije
 inschrijvingen bedraagt de koers van uitgifte 140 pCt.

De **Rotterdamsche Bankvereniging** bericht, dat op

DONDERDAG 8 NOVEMBER 1917

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur

bij hare kantoren te ROTTERDAM, AMSTERDAM en 's-GRAVENHAGE eene
 inschrijving zal zijn opengesteld op

f 8.000.000,— nominaal nieuwe Aandeelen

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten benevens nummerlijsten voor inschrijvingen met
 recht van voorkeur zijn bij de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

ROTTERDAMSCHЕ BANKVEREENIGING

ROTTERDAM,
 AMSTERDAM,
 's-GRAVENHAGE, } 2 November 1917.

RUSSISCH-HOLLANDSCHE BANK

RUSSKO-GOLLANDSKI BANK Telegram-Adres: PETRODAM BANQUE RUSSO-HOLLANDAISE
 PETROGRAD — NEWSKI PROSPEKT 21 ILINKA IPATEWSKI PEREOULOK 3 — MOSCOU

Kapitaal en Reserven Rs. 11.000.000

Financiering van im- en export. Rembours-credieten. Incasseering en aan- en verkoop van wissels. Handelsinformaties.

Inlichtingen verkrijgbaar bij de Hoofdvertegenwoordiging voor Nederland:

de Rotterdamsche Bankvereniging te Amsterdam en Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
 Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
 IJzerconstructiën

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM

BUENOS AIRES

RIO DE JANEIRO

SANTOS

KAPITAAL EN RESERVEN f 15.865.000,—

REMBOURSCREDIETEN — IN- EN VERKOOP VAN WISSELS — INCASSEERING VAN WISSELS
CREDIETBRIEVEN — TELEGRAFISCHE UITBETALINGEN — HANDELSINFORMATIËN

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË

The Ph. van Ommeren Corporation of New York

42 BROADWAY

NEW YORK

belast zich met expeditie en verschepping van goederen van
Amerika naar Holland, Ned. Oost- en West-Indië
enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

CANOV
HERFKENS

Schoorsteenbouw

VENLO

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wester-Suikerraffinaderij
AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten Melis-
suiker en Basterds:

*Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek

DÉLFT

Directie { Dr. F. G. WALLER en
E. G. VERKADE

ARTIKELLEN:

Gist
Spiritus (gerectificeerde en
gemethyleerde)
Amyl-alcohol
Jenever
Brandewijn
Aether Sulfuricus
Kurken en
Gedroogde Spoeling

MAATSCHAPPIJ voor Scheeps- en Werktuigbouw „FIJENOORD” ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370

Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

WEISE & Co. ROTTERDAM AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, EDAM, HILLEGOM, HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, IJMUIDEN

Volgestort Kapitaal f 3.050.000,—

Reserve f 712.500,—